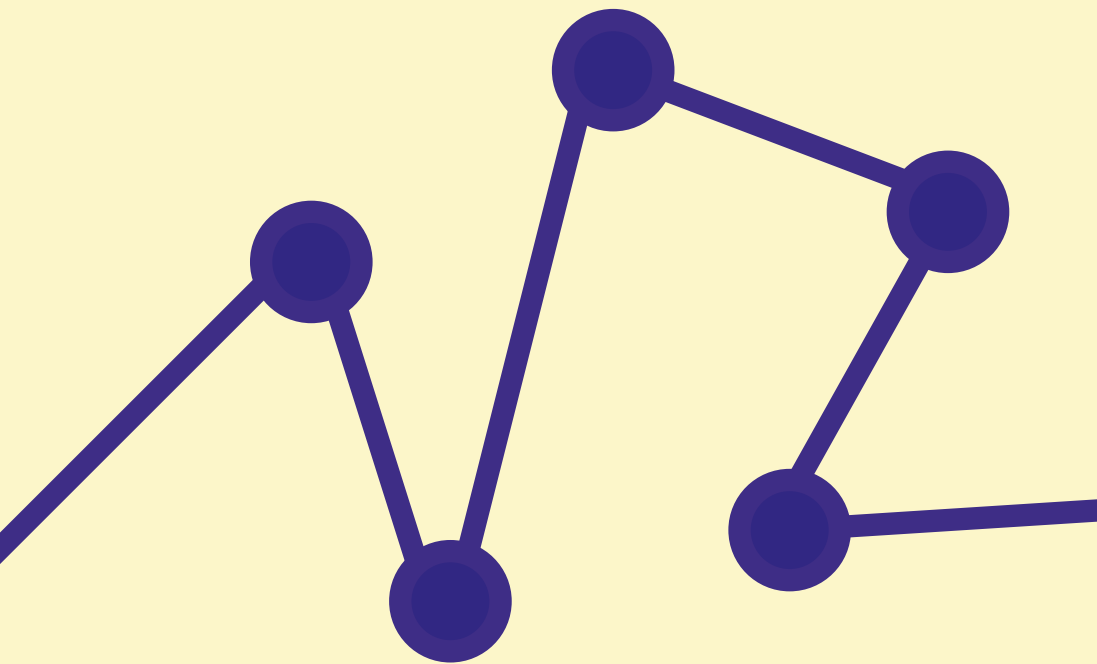

ЯК ЗМІНЮВАЛИСЬ, ВЧИЛИСЬ І РОСЛИ: БЕЗПЕЧНІ НАВЧАЛЬНІ ПРОСТОРИ ПІД ЧАС ВІЙНИ

ПІДСУМКИ

ЗМІСТ

Вступ.....	5
Як писати навчальні програми. Теорія.....	7
Освіти: формальна, неформальна, інформальна	10
Розроблення програми.....	12
Роз'яснення контексту та мети навчання	14
Орієнтація програми на учасників/учасниць	15
Історії змін.....	23
«МолоДіжка», Євгеній Шатілов, м. Херсон	
Відновлення після окупації.....	24
«МолоДіжка», Євгеній Шатілов, м. Херсон	
Гуртуємо херсонське ком'юніті.....	28
Запорізький обласний центр молоді, Данило Сирих,	
м. Запоріжжя	
Профорієнтаційні ігри у Запоріжжі під час війни можливі.....	31
Молодіжний простір «RedHub», Наталія Гришина,	
м. Красноград, Харківська область	
Чи усім підходить відеографія: як школа професійного	
зростання допомагала підліткам посилитись	33
«ХАБ [КОМОРА]», Олексій Шаповалов, м. Первомайський,	
Харківська область	
Навчання, що змінює життя!	36
Молодіжний центр «HUB_ІДЕЙ», Наталія Байрачна, м. Зміїв,	
Харківська область	
Формальна освіта через неформальну — ключ до розвитку	
і сталості молодіжного центру.....	42
Українська асоціація студентів («УАС»), Полтавська та Івано-	
Франківська області, Вікторія Лялюк, Микола Бутко	
Посилення студентства через сильніше об'єднання	45
Європейський клуб. Молодіжний центр «Простір Ідей»,	
Катерина Бежинар, м. Кременчук, Полтавська область	
Як розмовний клуб та англійська граматики допомагають	
молоді побачити світ.....	50

Громадська організація «КЛАС», Євгенія Гурова, м. Пирятин, Полтавська область	
Місце сили	55
Молодіжний центр «Смарт», Наталія Малова, сmt Слобожанське, Дніпропетровська область	
Англійські спікінг клуби як ключ до лідерських трансформацій...	57
Тернівський міський молодіжний центр, Анастасія Радостева, м. Тернівка, Дніпропетровська область	
Молодь відчуває підтримку.....	61
Благодійний фонд «Шелтер плюс», Марія Кравець, м. Кривий Ріг	
Відродження простору неформальної освіти та спілкування	
Антишкола.....	65
Луганський обласний центр підтримки молодіжних ініціатив та соціальних досліджень, Лоліта Глотова, м. Дніпро	
Друге відродження Луганського обласного молодіжного центру ...	69
Чернігівський обласний молодіжний центр, Олег Котеленець, м. Чернігів	
Зміни в діяльності Чернігівського обласного молодіжного центру через навчальні програми з профорієнтації, стажування та розвиток навичок творчості та креативності	73
СУМ, Дар'я Шерстюк, Київ	
«MeДія» для дієвого юнацтва	77
Пластовий Вишкільний Центр, Юлія Зеленохат, м. Буча, Київська область	
Розширення горизонтів.....	80
Молодіжний центр громадянської освіти (МЦГО), Ярина Радченко, м. Київ	
Молодь — рушій змін!	83
«WE WORLD», Ольга Андрущенко, м. Знам'янка, Кіровоградська область	
Революція у мовних та комунікативних навичках	85
Слов'янський Культурний центр «Задзеркалля», Ельміра Чепіга, м. Кропивницький	
«Пронавички 2.0.»	87

Донецький обласний дитячо-молодіжний центр, Олена Кравчук, м. Вінниця	
Реагувати на освітні потреби молоді = інституційна сталість?	89
«М-Формація», Жанна Ільїна, м. Бердичів, Житомирська область	
Навчальна програма навіть для «чайників» (тут все просто, зараз поясню)	92
Дитячо-юнацький Пластовий Центр, Сергій Березинський, м. Рівне	
Від безнадії до сталості	97
МНК, Оксана Семенець, м. Тернопіль	
Регулярність — запорука успіху	101
СУМ, Леся Голик, м. Тернопіль	
Зміна поколінь та збільшення членства	105
Молодіжний центр «Параграф», Світлана Стадник, м. Івано-Франківськ	
Пора була щось змінювати	107
Львівський обласний молодіжний центр, Олександра Стасюк, м. Львів	
Робота задля роботи чи все ж задля формування соціальних зв'язків?	110
Молодіжний центр «Нові Орбіти», Ольга Болюх, Валерія Петрощук, м. Львів	
«Небо можливостей» для організації простору та комунікації «Нових орбіт»	114
Львівський обласний Пластовий центр, Роман Керелюс, м. Львів	
Структуризація та масштабування роботи пластового центру....	117
МНК, Уляна Кирилів, м. Львів	
Формування активної спільноти, яка прагне разом поглиблювати свої знання в історії України та ділитися своїми знаннями з іншими	121
НА, Наталія Шум'янка, м. Луцьк	
Нові лідери для осередку Організації	125
Слушний чекліст для підготовки навчальних програм	129

Документ, який ви відкрили, написаний за підсумками проєкту, що реалізовувався у 30 молодіжних центрах, просторах та осередках громадських організацій з різних регіонів України. Проєкт адмініструвався Національним українським молодіжним об'єднанням (НУМО) з січня 2023 року до січня 2024 року.

Авторки та упорядниці брошури — Альона Глазкова, Ярина Волошин.
Авторки ідеї — Вероніка Дякович, Олена Подобєд-Франківська,
Ярина Боренько.
Верстка, дизайн — видавництво «Крок».

*Це дослідження проведене НУМО за підтримки terre des hommes
Deutschland. Його зміст є виключною відповідальністю НУМО.*

2022 рік був випробуванням міцності усіх і кожного/кожної в Україні — держави, людей та інституцій.

Наприкінці 2021 року Національне українське молодіжне об'єднання отримало нове Правління. Однак вже за півтора місяця частина Правління пішла виконувати інші обов'язки — захищати Державу.

Для НУМО і для всіх організацій на початку повномасштабного вторгнення не існувало інших пріоритетів, аніж допомога Силам Оборони та людям, які постраждали від російського вторгнення в Україну.

Молодіжні центри та простори не стали винятком і пережили усе: прямі влучання внаслідок російських обстрілів, окупацію, повну переорієнтацію в роботі на постачання гуманітарної допомоги. Завдяки захисникам і захисницям України вже до літа 2022 року стало зрозуміло, що принаймні частина молодіжних центрів може продовжувати працювати для спільних інтересів, плануючи хоч трохи далі, ніж кілька наступних годин. Почалися процеси з відбудови частини зруйнованої інфраструктури, були деокуповані великі частини територій країни.

Тоді виникла ідея проєкту «Підтримка безпечних середовищ для розвитку молоді в Україні». По-перше, щоб розширити та знову нагадати усім, що гуманітарне реагування — це не лише видача наборів продуктів чи робота в режимі гуманітарних штабів, але й допомога в освіті та дозвіллі. По-друге, навіть найбільш непохитні та віддані працівники/працівниці молодіжних центрів мають турбуватись і про власні потреби, щоб мати хоч трохи впевненості та стабільності.

Для НУМО чудовим партнером і донором для цієї ідеї стала організація Terre des Homme з офісом у Німеччині, яка підтримала реалізацію проєкту.

Восени 2022 вдалось оперативно погодити умови й вже з 1 січня 2023 року проєкт стартував.

Масштаби та залучені ресурси значні для НУМО, тож своєю чергою, це стало поштовхом для посилення команди. У рамках цього проєкту було відібрано до участі 30 молодіжних центрів / просторів та осередків громадських організацій-членів НУМО. В кожному з них з'явилася можливість для роботи **освітнього консультанта/консультантки**, підготовки

та реалізації **навчальної програми** для відвідувачів/відвідувачок. Визначеного переліку тем для навчальних програм не було. Головне, аби усе відповідало потребам молоді та дітей та закривало освітні прогалини, спричинені війною.

Ще одним значним підсиленням були субгранти на закупівлю обладнання, для втілення навчальних програм. Наприклад, купівля генератора, обігрівача, мікрофонів та колонок для подій просто неба тощо.

Також, в рамках проєкту «Безпечні середовища» НУМО проводила дослідження щодо компетентностей, розвитку яких найбільше потребують молоді люди. Результати дослідження стали важливим джерелом інформації для планування подальшої освітньої та проєктної діяльності і для НУМО, і для молодіжних центрів та організацій.

Нижче ви можете почитати основну інформацію, якою користувались освітні консультанти та консультантки, коли напрацьовували свої програми. Вони засновані на міжнародних тренінгових посібниках та принципах освіти впродовж життя та освіти, заснованої на правах людини.

І головне — у цьому посібнику зібрані історії змін у молодіжних центрах, просторах та організаціях. Вони дуже різні, але об'єднані прагненням повернути можливості неформальної освіти для молоді: від деокупованого Херсона до тилового Тернополя.

Віriamo, що ці історії надихнуть і вас на створення довготривалих (річних) навчальних програм у ваших молодіжних центрах, просторах або осередках громадських організацій та допоможуть змінити власні підходи до планування і втілення навчання.

Історії змін написані самими консультантами та консультантками, тож погляди, висловлені в цих історіях, можуть не збігатися з поглядами редакційної команди та НУМО.

ЯК ПИСАТИ НАВЧАЛЬНІ ПРОГРАМИ. ТЕОРІЯ

Нижче подана теорія, яка була використана для створення програми навчання для освітніх консультантів та консультанток проекту. Переважна більшість — це посилання на друге видання Тренерського довідника 6 «Основи навчання», який ви можете знайти за посиланням — <https://rm.coe.int/006021-ukr-tkit-6-1-/1680adf1de>.

В цій частині ми хочемо окреслити, що таке «навчання»; сфокусуватися на зміні, як найважливішому результату навчання; подати визначення «молодіжної роботи» трьох видів освіти: формальної, неформальної та інформальної (бо віримо, що навчання є частиною молодіжної роботи та ніяк інакше), а також презентувати канву для розробки навчальних програм, з якою працювали консультанти та консультантки, і залишити пояснення до частини елементів поданої канви. Віримо, що ця трохви-рвана з контексту частина теорії, надихне вас на подальше дослідження теми й читання вже згаданого довідника.

Бонусом до всього додаємо чекліст для підготовки навчальних програм, розроблений нашою командою для завершальної частини тренінгу для тренерів/тренерок НУМО на початку лютого 2022 року.

Навчання ніколи не виснажує розум.

Леонардо да Вінчі

Що таке навчання в контексті молодіжної роботи в Європі?

Сьогодні навчання присутнє практично в усіх галузях життя нашого суспільства — у бізнесі, політиці, органах державної влади, а також у багатьох аспектах нашого приватного життя. Навчання розглядаємо як педагогічний підхід, що ґрунтується на принципі неформальної освіти, тобто як процес навчання, що орієнтований на учасників/учасниць, яким керує багатокультурна команда. Наведені нижче визначення молодіжної роботи та навчання в Європі допоможуть закласти загальну основу для розуміння «навчання» як явища. У молодіжному партнерстві термін «навчання» визначають так:

Навчання — це процес, за допомогою якого особу навчають навичок, необхідних для досягнення певної мети (робота, мистецтво, спорт).

У європейській системі цей термін має різні значення залежно від контексту. У молодіжному секторі навчання спрямоване на розширення можливостей молодих людей загалом через розвиток знань і компетентностей для особистого і (дедалі частіше) професійного життя, які за своєю суттю є актуальними й корисними для молодих людей і фахівців/фахівчинь у справах молоді як фізичних осіб, громадян/ громадянок, найманих працівників/працівниць і самозайнятих осіб (зокрема молодіжних лідерів/лідерок, молодіжних працівників/працівниць, молодіжних тренерів/тренерок, молодіжних дослідників/дослідниць, осіб, які формують молодіжну політику).¹

Згідно з моделлю компетентностей Європейської стратегії навчання в молодіжній галузі «навчання» описують так:

Навчання в молодіжній галузі означає цілеспрямовану освітню діяльність, що ґрунтується на принципах і цінностях молодіжної роботи й неформального навчання. Навчання в цій галузі орієнтоване на молодих людей і тих, хто створює умови для участі молодих людей у діяльності, яка сприяє їхньому індивідуальному розвитку (молодіжних працівників/працівниць, молодіжних тренерів/тренерок, державних посадових осіб, лідерів/лідерок, консультантів/консультанток тощо). Вони роблять це, підтримуючи розвиток молодих людей різними способами та сприяючи набуттю знань, навичок, ставлення й цінностей, необхідних для якісної молодіжної роботи.²

Спільним для двох наведених визначень є те, що навчання молоді спрямоване на розширення можливостей і розвиток компетентностей молодої людини, окремої особи, молодіжного працівника/працівниці, молодіжного лідера/лідерки, фахівця/фахівчині у справах молоді чи просто громадянина/громадянки, щоб процвітати та брати участь у житті суспільства та стійкій молодіжній роботі. **Навчання молоді в Європі зосереджене на неформальній освіті й соціальній інтеграції, і ці заходи сильно відрізняються від навчання у світі бізнесу.** Навчання молоді в Європі зосереджене на викликах, з якими стикається Європа у зв'язку з економічними, політичними й соціальними змінами, що безпосередньо

¹ Глосарій у молодіжній сфері. URL: <https://pjp-eu.coe.int/en/web/youth-partnership/glossary>, дата звернення: 13 серпня 2020 року.

² Європейська стратегія навчання у сфері молоді. URL: https://youth.europa.eu/strategy_en, дата звернення: 23 січня 2024 року.

впливають на молодих людей. Особливу увагу приділяють проблемам, з якими стикаються соціально ізольовані групи. Тож навчальні курси зосереджені на ролі молодіжних працівників/працівниць і молодіжних організацій у підтриманні молодих людей, які проходять через ці зміни, та у стимулюванні їхньої активної участі. Тому навчання в цьому контексті може стосуватися різних процесів і дій залежно від організаційного й культурного контексту, у якому їх проводять, а також цілей і цінностей його організаторів/організаторок.

Молодіжна робота в Європі — це доволі широкий термін, який охоплює багато понять. Дехто може замислитися, чому ми не звертаємося до терміна «міжнародна молодіжна робота». Але Яель Огана роз'яснила термін «молодіжна робота в Європі» у своїй доповіді «До чого тут політика?» так:

Термін «**молодіжна робота** в Європі» слід тлумачити у широкому сенсі, як роботу з молодими людьми (переважно освітнього характеру), яка: а) розглядає «Європу» або «європейські проблеми» як ключове рамкове міркування чи контекст, і/або б) використовує фінансування з європейських програм молодіжної роботи чи організовується централізовано однією з європейських установ підтримання молодіжної роботи, і/або в) проводиться між різними країнами Європи (міжнародна) або в одній країні Європи (національна в європейському вимірі), і/або г) проводиться організаціями, потенціал яких був укріплений європейськими програмами молодіжної роботи. У нашому розумінні будь-яка комбінація щонайменше двох із цих критеріїв кваліфікує проєкт у галузі молодіжної роботи, як молодіжну роботу в Європі.¹

Ключовий освітній підхід ґрунтується на спільному навчанні, участі й набутті досвіду². В освіті з прав людини це пояснюють так: вивчення прав людини через права людини та заради прав людини.

- «Вивчення прав людини починається з того, що люди вже знають — з їхніх думок та досвіду, і на цій основі вони можуть спільно шукати й відкривати для себе нові ідеї та досвід.
- Навчання через права людини заохочує молодих людей брати участь і сприяти дискусіям, а також якомога більше вчитися одне в одного.

¹ А ми своєю чергою класифікуємо молодіжну роботу в Україні, як частину молодіжної роботи в Європі. — *примітка авторок.*

² Освітні консультантки/консультанти намагалися дотримуватися цього підходу при розробці власних програм. — *примітка авторок.*

- Навчання заради прав людини допомагає людям втілювати набуті знання в прості, але ефективні дії, що демонструють неприйняття ними несправедливості, нерівності та порушень прав людини». («Компас», підрозділ 2.3. Освіта з прав людини, процес і результат)

Зміна є кінцевим результатом будь-якого справжнього навчання.

Лео Бускалья

Освіти: формальна, неформальна, інформальна

Частиною навчання для освітніх консультантів та консультанток, які пізніше розробляли та втілювали навчальні програми, було навчання про різні види освіти. Тут ми подаємо тільки визначення, як це описано в «Компасі».¹

Інформальна освіта

Інформальна освіта означає процес навчання, який триває впродовж усього життя, і в якому в кожній людині формуються погляди, цінності, навички та знання завдяки впливу освіти, присутніх в її оточенні ресурсів та повсякденному досвіді. Люди набувають знання від родичів/родичок і сусідів/сусідок, на ринкових площах, у бібліотеках, на художніх виставках, на роботі, під час ігор, в момент читання й занять спортом тощо. Важливими для інформальної освіти є засоби масової інформації, п'єси й художні фільми, музика й пісні, теледебати й документальні фільми, а також інтернет. Таке навчання часто буває незапланованим і неструктурованим.

Формальна освіта

Формальна освіта означає структуровану систему освіти — від початкової школи (а в деяких країнах і від дитячого садка) до університету,

¹ Компас: посібник з навчання молодих людей правам людини. URL: www.coe.int/en/web/compass/approaches-to-humanrights-education-in-compass, дата звернення: 13 серпня 2020 року.

і містить спеціалізовані програми професійного або професійно-технічного навчання. Формальна освіта часто передбачає оцінювання знань або компетентностей, набутих учнями/ученицями. В її основі лежать навчальні плани, які можуть бути більш-менш закритими для адаптації до індивідуальних потреб та уподобань. Результатом формальної освіти зазвичай стають визнання та атестація.

Неформальна освіта

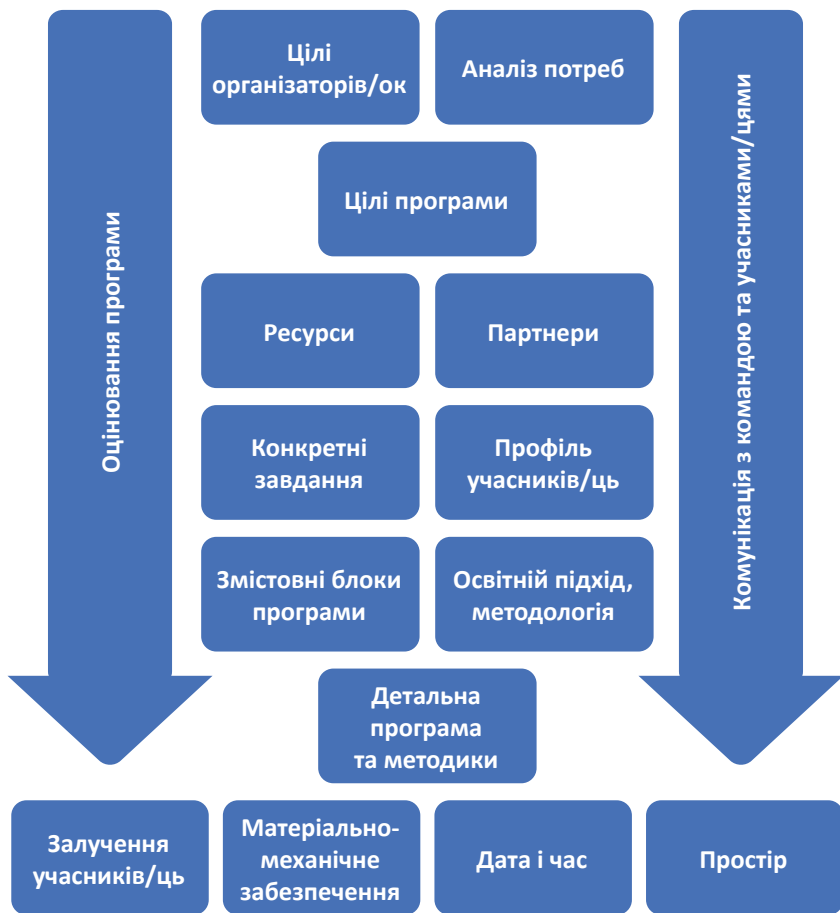
Неформальна освіта означає планові, структуровані програми та процеси особистісного й соціального виховання молодих людей, що спрямовані на вдосконалення багатьох навичок і компетентностей поза межами формальної освітньої програми. Неформальна освіта — це те, що відбувається в таких місцях, як молодіжні організації, спортивні клуби, театральні та громадські групи, де молоді люди збираються, наприклад, для спільної реалізації проєктів (проведення ігор, дискусій, походів або створення музики чи драматичних спектаклів). Досягнення неформальної освіти зазвичай важко підтвердити, навіть якщо їхнє суспільне визнання зростає. Неформальна освіта має бути:

- добровільною;
- доступною кожному/кожній (в ідеалі);
- організованим процесом з освітніми цілями;
- спільною;
- орієнтованою на тих, хто навчається;
- про навчання життєвих навичок і підготовку до активного громадянства;
- заснованою на залученні як індивідуального, так і групового навчання з колективним підходом;
- цілісною та орієнтованою на процес;
- заснованою на досвіді та діях;
- організованою на підставі потреб учасників/учасниць.

Формальна, неформальна та інформальна освіти взаємодоповнюють одна одну і є елементами процесу навчання, який триває впродовж усього життя.

Розроблення програми

Під час планування та підготовки освітньої програми необхідно враховувати низку елементів. У тренера/тренерки може бути кілька предметів і методів, які він хотів би / вона хотіла б охопити. Але чи відповідатимуть вони цільовій групі та конкретній програмі, яку планують виконати? На наведений нижче схемі подано огляд елементів, які необхідно враховувати під час планування програми.

Навчальні курси — це переважно неформальні освітні заходи. Тому в них мають поважати й розвивати загальноприйняті педагогічні принципи неформальної освіти, зокрема орієнтованість на учасників/учасниць, на дії та цінності. Хочемо звернути увагу на деякі з цих принципів:

- Цілі, програма, методика та кількість учасників/учасниць мають бути узгоджені.
- У заходах враховують потреби учасників/учасниць у навчанні та їхні уподобання/здібності до навчання; тренерам/тренеркам необхідно дати змогу обговорити це з учасниками/учасницями, використовуючи підхід, орієнтований на широку участь підхід.
- Тренери/тренерки та учасники/учасниці мають усвідомлювати цінність заходу для трансформаційного навчання та освіти. Тобто розуміти, що сенс не в навчанні заради навчання, а в тому, щоб змінити власні ставлення та поведінку залежно від тематики навчання.
- Програма та методи мають забезпечувати справедливий баланс розвитку знань, навичок, поглядів і усвідомлення ключових цінностей, що лежать в основі навчання.
- Учасники/учасниці мають бути активно залучені до процесу навчання. Мати можливість не просто бути слухачами/слухачками, але мати час та простір на рефлексію, дію, практику, вплив на вибір теми тощо.
- Програма і методи мають враховувати й цінувати досвід та компетентності учасників/учасниць.
- Учасники/учасниці не мають зазнавати впливу формальних систем індивідуального оцінювання.
- Права та можливості учасників/учасниць мають бути розширені, а самі вони повинні бути заохочені до оцінювання й критичного осмислення процесу навчання.
- Учасники/учасниці мають право отримати свідоцтво про відвідування заняття, де зазначено галузі, з яких проводили навчальний захід.

Роз'яснення контексту та мети навчання

В основі кожної програми лежить певний контекст, який визначає мету навчання. Елементи, що зумовлюють цей контекст, навчальна команда має визначати та роз'яснювати їх як початковий крок, особливо якщо ця команда не брала участі в розробці концепції навчання від самого початку. Ось кілька пропозицій щодо того, що команда має врахувати, закладаючи основу для планування програми.

Оцінювання потреб, особиста мотивація та цілі організації / контекст установи

Ці чинники визначають загальні соціальні та політичні межі навчального курсу.

- Які потреби у навчанні були висловлені та ким саме?
- Які існують потреби у тому виді навчання, який організовують?
- Чому організація чи установа проводить цей навчальний курс?
- Яка ваша особиста мотивація розробляти цей курс?

Цілі навчання

- Якими є загальні цілі навчання?
- Чи є у вас, як у навчальної команди, спільне розуміння цих цілей?
- Як особисто ви ставитеся до цих цілей?

Ресурси

- Які фінансові та матеріальні ресурси є в наявності для реалізації цього навчального курсу?
- Яка ще підтримка доступна з погляду матеріально-технічного забезпечення та адміністративних функцій?
- На які ресурси ви можете розраховувати у спільноті, в якій проходить навчання?

Тренери/тренерки, спікери/спікерки, модератори/модераторки.

В рамках проєкту консультанти та консультантки не обов'язково мали проводити навчання власними силами. Вони могли залучати до цього процесу команду або гостей ззовні.

- Якими є ваші ресурси як тренерів/тренерок, скільки енергії та часу ви можете витратити?
- Якими є ваші компетентності, індивідуальні й командні, які ви застосовуєте на цьому курсі?
- Якщо це залучені гості, хто це? Які їхні компетентності? Скільки часу вони можуть приділяти для втілення програми?

Завдання навчання

- Що може та має зробити цей конкретний курс?
- Чого конкретно ви хочете досягти за допомогою цього навчання?
- На які результати ви розраховуєте?

Профіль учасників/учасниць

- Яким є конкретний профіль учасників/учасниць, яких планують охопити на цьому курсі?
- Яким має бути вид і рівень експертизи, попереднього досвіду, потреб, мотивації та інтересів учасників/учасниць?
- Якого загального рівня компетентностей ви очікуєте від учасників/учасниць?

Орієнтація програми на учасників/учасниць

Неформальна освіта орієнтована на учасників/учасниць, і тому програма має базуватися на їхньому досвіді, компетентностях, потребах у навчанні та очікуваннях. До того ж, міркування щодо змісту й методичних підходів мають ґрунтуватися на роздумах про їхні ролі та обов'язки у виконанні програми. Основу для опрацювання цього питання становлять викладені нижче чинники.

Потреби та очікування учасників/учасниць. Потреби, мотивація та очікування учасників/учасниць навчального курсу дають важливу інформацію для оцінювання актуальності навчання для людей, які беруть у ньому участь. Потреби та очікування можна визначати «до» або «на початку» навчання, але у процесі занять вони можуть змінюватися. Вивчення потреб і очікувань учасників/учасниць також передбачає розгляд того, як досвід у навчанні співвідноситиметься з їхніми реаліями. Як або наскільки

можливо гарантувати, що учасники/учасниці зможуть використовувати набутий у процесі навчання досвід у їхній подальшій роботі?

Рівень компетентностей. Якщо команда дотримується підходу, орієнтованого на компетентності, дуже корисно зрозуміти рівень компетентностей учасників/учасниць у галузях, що стосуються навчання. Компетентностей як команди, так і самих учасників/учасниць. Різні види самооцінювання чи обмірковування компетентностей можна застосовувати протягом усього процесу навчання. Це дасть команді та учням/ученицям чітку відправну точку, уявлення про можливі напрями, допоможе тренерам/тренеркам оцінити результативність їхньої навчальної діяльності.

Потреби у навчанні та відповідальність за процес навчання. Люди можуть сприймати лише те, що вони хочуть вивчити, і те, що, на їхню думку, їм необхідно. Але вони можуть мати потреби у навчанні, яких ще не усвідомлюють. Дотримуючись принципу «навчатися вчитися», учасники/учасниці ставлять власні цілі у процесі навчання, що є важливим кроком в адаптації навчання до їхніх потреб, а також у взятті на себе відповідальності за процес власного навчання. Цілі навчання також є наступним логічним кроком після самооцінювання компетентностей.

Визнання попереднього досвіду учасників/учасниць. Важливо пам'ятати, що учасники/учасниці мають власну історію навчання та різноманітний досвід, а також деякий рівень актуальних для навчання компетентностей. Залежно від рівня досвіду групи, визнання попереднього рівня компетентностей і використання ресурсів учасників/учасниць курсу може стати важливим елементом для активного залучення їх до навчального процесу та сприяння навчанню через осіб з їхнього ж кола. Це також важливо для створення простору, де всі учасники/учасниці так само можуть ділитися досвідом. Учасники/учасниці, які мають відповідні знання або навички, можуть робити свій внесок у конкретний спосіб, наприклад, надаючи інформацію чи проводячи семінар.

Розмір групи та її розвиток. Безпосередньою основою для планування програми є розмір групи. Наприклад, може бути дуже складно створити інтенсивний навчальний процес на основі досвіду для групи з 50 учасників/учасниць, оскільки у великій групі інтенсивність досвіду найчастіше розсіюється. У навчальному курсі група також проходить різні фази, тому необхідна адаптація змісту, методів і послідовності програмних дій до відповідних етапів розвитку групи.

Використання середовища, простору та ресурсів групи. Як команда може використовувати середовище, у якому відбувається навчання? Або, якщо запитати навпаки, яке середовище необхідне для реалізації програми? Як ви можете використати у програмі місто, місцеві молодіжні структури, молодіжні організації та проекти, ліси чи поля навколо місця проведення навчання? І як ви можете найкраще використати ресурси, які є у групі? Наприклад, якщо ви хочете попрацювати над культурним сприйняттям і образами з групою учасників/учасниць, ви проводите вправу на моделювання, працюєте з подіями у групі чи відправляєте групу на вулицю для проведення спостережень і подальшого звітування.

Структура та гнучкість під час підготовки програми. Робота з ресурсами групи та урахування потреб і очікувань учасників/учасниць вимагає певної готовності до гнучкості у підготовці. Іноді ви можете виділити реальні потреби у навчанні, а також те, який внесок буде найціннішим, тільки під час навчального курсу. Обговоріть у команді, наскільки відкритими та гнучкими ви можете бути. Яку структуру ви хочете забезпечити? Які елементи необхідно погодити заздалегідь, щоб досягти поставлених цілей і почуватися комфортно у межах програми?

Важливість сприйняття та (само)рефлексії. Забезпечення учасникам/учасницям достатньої кількості часу та простору в програмі для обмірковування власного досвіду навчання є неоціненною перевагою під час адаптації навчальної програми до їхніх потреб. Індивідуальні заняття, обмірковування в невеликих групах (групах для роздумів або рефлексійних групах) і моменти групових роздумів можуть давати учасникам/учасницям змогу побути тут і зараз, усвідомити власні потреби та можливе навчання, яке вони проходять, а також допомогти краще зрозуміти, куди вони хочуть рухатися, і багато іншого. Насправді ми не можемо переоцінити важливість (само)рефлексії. І якщо ви можете надати відгук про цей процес, він буде набагато кориснішим.

Планування часу. Часу завжди обмаль. Тож як вам найкраще використати те, що є в наявності, без перевантаження? Як у програмі збалансовано вільний час, час для спілкування і робочий час? Як вам працювати з непередбачуваними подіями під час навчального курсу?

На завершення цього пункту важливо згадати про самостійне навчання.

- **Самостійне навчання** — це процес, у якому люди беруть на себе ініціативу у визначенні власних потреб у навчанні, формулюванні цілей

навчання, пошуку ресурсів, необхідних для навчання, та оцінюванні власних результатів навчання без сторонньої допомоги. Для цього учні/учениці (учасники/учасниці) повинні вміти усвідомлювати власні реальні потреби у навчанні, визначати цілі навчання та активно їх досягати; планувати відповідні ресурси для підтримання навчання і, зрештою, самостійно оцінювати власні досягнення у навчанні.

Самостійне навчання певною мірою почало входити у систему неформальної освіти, і розробка вашої навчальної програми, що ґрунтується на принципах самостійного навчання, забезпечить високий рівень орієнтованості на учня/ученицю. Але для цього фасилітатори/фасилітаторки мають бути компетентними, щоб створити таке середовище навчання, яке забезпечуватиме гнучкість у максимально можливому задоволенні потреб учня/учениці.

Визначення елементів змісту програми

Ухвалення рішення про елементи змісту зазвичай є першим «реальним» кроком у складанні програми. Яким темам має бути присвячений навчальний курс? Зосередження уваги на змісті навчання в командному процесі, де необхідно враховувати, координувати та структурувати різні ідеї, може стати складним завданням. Ідеї можуть губитися під час обговорення, тому що їх не підхопили й належно не обговорили інші члени/членкині команди. Тому корисно відстежувати ідеї візуально, на фліпчарті чи екрані, щоб усі могли їх бачити.

Процес визначення змісту програми складається з кількох етапів:

- складання переліку можливих елементів змісту;
- обговорення елементів змісту: що ми насправді маємо на увазі, коли говоримо про зміст; чи є в нас спільне бачення цих елементів;
- погодження елементів змісту;
- визначення пріоритетності елементів контенту: які елементи є найважливішими; на що ми хочемо витратити найбільше часу;
- упорядкування елементів змісту; створення послідовності дій для виконання програми, яка враховує вашу стратегію навчання;
- створення щоденної програми блоків змісту;
- створення планів занять для всіх блоків.

У випадку онлайн-навчання процес визначення змісту має ту саму логіку, але різниця в тому, що блоки змісту також можна ділити та реалізовувати у різні тижні чи навіть місяці.

Щойно буде визначено загальний зміст програми та перебіг її виконання, можна переходити до детального планування. Заняття — це часовий інтервал у програмі. Підготовка заняття передбачає ретельне планування з урахуванням усього процесу загалом. Як це заняття співвідноситься з попередніми та наступними заняттями? Що нам потрібно на цьому занятті, щоб зберегти баланс методів і висновків за результатами навчання? Кожне заняття має бути підготовлене як програма в мініатюрі — з чіткими навчальними цілями, змістом і методикою, а також з урахуванням компетентностей тренера/тренерки, групи, середовища та контексту установи. Цілі та зміст кожного заняття мають бути збалансовані з усіма іншими чинниками, що визначають його конкретний контекст.

Що необхідно враховувати під час планування заняття в межах широкої системи навчання

- **Контекст установи.** Які існують зовнішні вимоги? Чи очікують чогось від відповідальної за навчання організації або установи? Чи існують якісь юридичні обмеження?
- **Цілі.** Яких конкретних цілей ви хочете досягти за допомогою цього навчання? Які результати навчання ви б хотіли побачити?
- **Зміст.** У чому суть предмета, над яким ви працюєте? Чи можете ви обґрунтовано пов'язати теми та цілі? Якого досвіду учасники/учасниці мають набути під час цього заняття? Як цей предмет впливає в процес і загальний зміст навчального курсу?
- **Тренери/тренерки.** Який ваш досвід роботи як тренера/тренерки з цього предмета? Що було позитивним у роботі з іншими групами, а чого б ви хотіли уникнути? Які методи ви цінуєте як тренери/тренерки та у використанні яких методів ви почуваетесь компетентними?
- **Група.** Якою є поточна ситуація у групі? Які потреби, інтереси та здібності виявили учасники/учасниці? Який попередній досвід і рівень компетентностей мають учасники/учасниці з цього предмета і в цьому підході? Як зараз відбувається взаємодія всередині групи та між групою і командою організаторів/організаторок?
- **Умови.** Яке середовище навчання ви хотіли б створити для проведення цього заняття? Якими є умови роботи? Які обмеження

зумовлюють середовище і простір? Які матеріали у вас є, а які вам потрібні? Скільки у вас є часу?

- **Методи.** Які методи підходять у цьому контексті? Які методи ви знаєте? Якою є доступність і адаптивність цих методів? Що ви вже використовували чи плануєте використовувати пізніше під час цього навчального курсу? Яка тривалість концентрації уваги учасників/учасниць?

Що означає «оцінювати»?

Оцінювання в контексті навчання зазвичай має кілька основних значень. По-перше, воно означає визначення того, чи досягло навчання початкових цілей. По-друге, незалежно від того, досягло чи не досягло навчання початкових цілей, у нього мають бути вкладені аналогічні чи додаткові зусилля. По-третє, це є першим кроком на шляху до вдосконалення власне навчального заняття і можливих майбутніх занять. Це означає проаналізувати своє заняття та належним чином оцінити його якість, а також визначити чинники для вдосконалення.

Одним із завдань навчання в галузі молодіжної роботи в Європі загалом, і для організацій, які беруть у ньому участь, є дуже критичне оцінювання сильних сторін неформальної освіти та визначення того, які альтернативні системи можна розробляти для оцінювання результатів навчання. Цей підхід передбачає, що інструменти оцінювання (і самооаналізу) необхідно розробляти з урахуванням трьох різних аспектів: змісту навчальних програм, особистісного розвитку учасників/учасниць навчання та оцінювання власне освітнього процесу. Важливо зазначити, що це спрацює лише у разі, якщо до такого оцінювання будуть залучені й самі учасники/учасниці. Тож самооцінювання стало ключовим. Учасників/учасниць слід заохочувати розмірковувати, описувати, аналізувати та розповідати про те, якого досвіду вони набувають і чого навчаються під час занять, які вони відвідують. Враховуючи характер навчання в межах неформальної освіти та цінності, які вона втілює, розумно припустити, що оцінювання передбачає певний ступінь толерантності до двозначності. Потрібно бути готовим/готовою до того, що, навіть якщо стикнутися лише з проблемою визначення оцінювання в контексті заходів щодо навчання молоді, однозначних відповідей не буде.

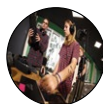
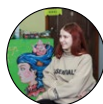
Що оцінювати?

Для кожного тренера / кожної тренерки на курсі оцінювання — це конфліктне зіткнення самосприйняття, сприйняття інших і того, що сталося насправді, підтверджене об'єктивними показниками. На успіх навчання впливає безліч чинників: динаміка у групі, ступінь міжкультурного засвоєння матеріалу, конфлікти в групі, спосіб вивчення предмета та інше. Кожен з них по-своєму впливає на кінцевий результат навчального заняття. Це означає, що ключовим питанням у будь-якій стратегії оцінювання є питання «що оцінювати?». Відповідь залежить від типу навчального заняття, організації/організацій і цілей оцінювання. Інформацію, що її збирають під час оцінювання, зазвичай можна групувати за різними категоріями чи рівнями. Аналізувати можна відповідно кілька різних моделей. Як і у випадку з іншими елементами навчання, тут немає якогось одного домінантного підходу до оцінювання. У наступній таблиці описано чотири різні моделі оцінювання.¹

Модель	Критерії оцінювання навчання	Подальше роз'яснення і коментарі
Модель Кіркпатріка	<i>Чотири рівні:</i> 1. Реакція — чи були учасники/учасниці задоволені заняттям? 2. Навчання — чого учасники/учасниці навчилися під час цього заняття? 3. Поведінка — чи змінилася поведінка учасників/учасниць на підставі того, чого вони навчилися? 4. Результати — чи позитивно вплинули зміни в поведінці на їхню організацію?	
Модель CIPP	<i>Чотири рівні:</i> 1. Оцінювання контексту — чи є обрані цілі правильними для цього виду заняття? 2. Оцінювання вхідних даних — чи добре спланована програма? Чи достатньо ресурсів для проведення цього заняття? 3. Оцінювання процесу — як проходив курс? Відгуки учасників?/учасниць. 4. Оцінювання продуктів (результатів) — чи було досягнуто цілей?	

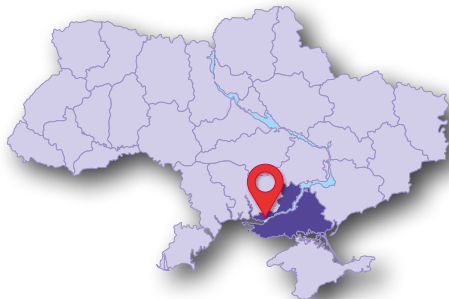
¹ За матеріалами ДеСімон і Гарріс (1998).

Модель	Критерії оцінювання навчання	Подальше роз'яснення і коментарі
Модель Брінкергофа	<i>Шість рівнів:</i> 1. Формулювання мети — у чому полягає необхідність? Чи є ці потреби реальними? 2. Проект програми — що потрібно для задоволення цих потреб? Чи відповідатиме цей дизайн вашим потребам? 3. Реалізація програми — як ми оцінюємо програму на практиці? 4. Безпосередні результати — чи навчилися учасники/учасниці чогось? Чого вони навчилися? 5. Проміжні результати або результати використання — чи використовують учасники/учасниці результати їхнього навчання? 6. Вплив і цінність — чи мало навчання істотне значення для організацій учасників/учасниць і їхнього особистісного розвитку?	
Системний підхід (Бушнелл)	<i>Чотири рівні:</i> 1. Вхідні дані — що входить до процесу навчання? (кваліфікація учня/учениці, здібності тренера/тренерки, ресурси тощо). 2. Процес — якими с фази планування, проектування, розроблення і проведення заняття? 3. Проміжний результат — якими є реакції, набуті знання учасників/учасниць, навички, що їх видно з поведінки, погляди, що змінилися? 4. Кінцеві результати — якими с наслідки для організацій учасників/учасниць?	

ІСТОРІЇ ЗМІН

«Молодіжка»,
Євгеній Шатілов,
м. Херсон

Відновлення після окупації

Молодіжний простір «Молодіжка» у Херсоні, реалізуючи проєкт спільно з НУМО, пройшов шлях від ініціативної групи без ресурсів та з пошкодженим приміщенням внаслідок російських обстрілів до, фактично, постійно діючого освітнього хабу зі здобуття безпекових навичок. Понад 100 херсонців/херсонок отримали можливість здобути безпекові навички, які можуть врятувати їхнє життя.

Це історія не про зміну, а про зміни. Про те, як ми зростали самі, як допомагали рости нашим партнерам/партнеркам та, навіть,десь послужили натхненням для важливої ініціативи.

На початку 2023 року Херсон, після деокупації, був спорожнілим містом, де залишилась п'ята частина населення, у порівнянні з періодом до повномасштабного вторгнення. Відновлювалась ключова інфраструктура, не було майже жодних опцій з освіти та дозвілля тут і зараз. Водночас місто перебуває під постійними обстрілами росіян, його жителі/жительки гинуть та отримують поранення чи не щодня. Курси з надання першої допомоги, психологічної підтримки проводились у закритому режимі для членів/членкинь певних організацій, на них не могли зголоситись усі. З березня 2023 р. «Молодіжка» спільно з Херсонською обласною організацією Товариства Червоного Хреста України запустили тренінги з надання першої допомоги для молоді, куди могли долучитись усі охочі. Загалом ми провели 4 сесії тренінгів, які відвідали понад 100 осіб. З них 70% успішно опанували програму та отримали міжнародний сертифікат. Оскільки охочих було, як мінімум, удвічі більше ніж наших спроможностей, довелося вводити додаткову сесію тренінгів.

«Курси дуже потрібні, особливо сьогодні. Знання, як себе поводити у випадку надзвичайної ситуації та травмування людей, потрібні як ніколи» © Учасниця першої сесії тренінгів з безпеки.

«Молодіжка» задала тренд у безпековій освіті на Херсонщині. Ми першими анонсували й проводили публічні курси з надання першої допомоги у Херсоні. Про це повідомляли провідні регіональні медіа, військова адміністрація тощо. Вони також висвітлювали курси — цим зацікавилась низка організацій, колективів, об'єднань співвласників/співвласниць будинків. Тренери/тренерки Червоного Хреста розповідали, що заявок на проведення тренінгів вразі побільшало. На щорічній конференції Червоного Хреста з надання першої допомоги, де звітували про пророблену роботу, виявилось, що низка організацій проводять за рік тренінгів стільки ж, скільки в Херсоні проводять за тиждень! Протягом цього року у Херсоні кількість сертифікованих тренерів/тренерок з надання першої допомоги зросла з 1 до 5. Саме співпраця «Молодіжки» та Червоного Хреста запустила ці процеси у місті.

«Молодіжка» — перший безпечний навчальний простір у Херсоні. Наша участь у проєкті «Безпечні середовища», його орієнтованість насамперед на офлайн-заходи, поставила перед командою завдання з забезпечення безпеки. **У приміщення, де розміщувався наш простір, прилетів російський снаряд.** Ми знайшли напівпідвальну локацію, де розміщувалась одна з херсонських бібліотек і почали використовувати це приміщення для проведення заходів проєкту. У березні 2023 року таких локацій у місті було всього дві. Ми подбали про автономність приміщення. За кошти субгранту, у рамках проєкту, закупили зарядну станцію, підготували запас води, ковдри, подушки на випадок непередбачуваних погодних умов. **Наш досвід у цьому ключі виявився надзвичайно потрібним — військова адміністрація змінила свої підходи з того, щоб не проводити жодних заходів та уникати відповідальності, до того, що потрібно забезпечити необхідні умови для освіти у місті.** У листопаді 2023 р. у місті відкрився освітньо-тренінговий центр «Своє», до відкриття якого дотичні партнери «Молодіжки», досвід яких був використаний у підготовці цього комплексу. Зараз наявність безпечних просторів, де можна проводити час у Херсоні — це ще один тренд, на утвердження якого ми вплинули.

Курси першої допомоги мали неабиякий попит не лише серед молоді, а й серед старших людей. Ми намагались формувати змішані групи, щоб учасники/учасниці мали різні досвіди та оптики. Утім, зіткнулись з тим, що молодь «зіскакувала» з курсу після першого чи другого заняття сесії, а старші залишались і опановували програму, тому виникав певний дисбаланс у кількості учасників/учасниць та випускників/випускниць. Але ця ситуація, на нашу думку, є відображенням нинішньої ситуації у місті. Як сказала одна з наших відвідувачок, — *«Херсон не будує далекосяжних планів»*.

«Молодіжка» отримала шанс на існування та розвиток. Після восьми-місячної окупації, часткового руйнування приміщення центру, наші перспективи успішно відновити діяльність виглядали не надто оптимістично. Проект дав нам необхідну сталість і вектор розвитку. «Молодіжка», по суті, громадська ініціатива, яка не має жодної інституційності. Постійне фінансування протягом року та можливість закупівлі обладнання по суб-гранту дало їй необхідні інструменти для діяльності.

Цілеспрямований рух замість «заходів заради заходів». Говорячи про відновлення діяльності наприкінці 2022-го, ми пішли стандартним шляхом: що ми можемо зробити, щоб був «двіж». Питання для чого, не порушувалося. Річне планування навчило нас стратегії — ми тепер беремось за те, що потрібно нашій публіці.

Порада: **Будуйте стійкі партнерства. Вони реально вас підсилюють.**

«МолоДіжка»,
Євгеній Шатілов,
м. Херсон

Гуртуємо херсонське ком'юніті

Історична просвіта від «МолоДіжки» гуртує херсонське ком'юніті в інших регіонах та допомагає його адаптації.

Як ми вже зазначали, ½ херсонців були змушені покинути свої домівки. Серед них велика кількість молоді. Коли ми обговорювали потенційні навчальні програми, то чи не першим барометром стала команда центру, яка наразі розкидана по всій Україні й не тільки.

Відчуття, якими багато хто ділився — туга за втраченим домом, а головне — за «своїми людьми», неможливість регулярно збиратися та спілкуватися. **Тому ми осмислили історичну програму Past Future не тільки, як спробу змінити парадигму сприйняття історії, а і як можливість створення простору для нетворкінгу між переселенцями/переселенками Херсонщини**, а також місцевими мешканцями, що посилить їхню адаптацію у громадах, де вони перебувають зараз.

Ми організували 4 історичні фестивалі у трьох громадах — Київ, Одеса, Полтава. Їхніми відвідувачами/відвідувачками стали принаймні 500 гостей, з яких не менше 20% — ВПО з Херсонщини. Для того, щоб досягти цілей, ми розуміли, що важливо було наповнити ці заходи херсонським контекстом. Ми співпрацювали з відомими херсонськими дослідниками/дослідницями та громадськими діячами/діячками, серед яких Сергій Немцев, Анатолій Дяченко, Єгор Сидорович. Дуже вдалим рішенням було залучення до проєкту «Окупована спадщина» архітекторок Тетяни і Єлизавети Євсєєвих, які до повномасштабного вторгнення опікувались

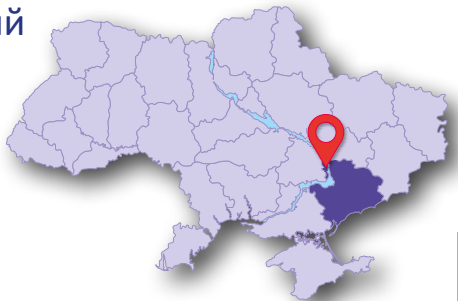
Кількість учасників/учасниць фестивалю була зовелика для планомірної практичної роботи, а рівень включеності та розуміння проблематики — надто різний. Утім, нам, здається, вдалося закласти базу розуміння ключових історичних процесів і у подальших проєктах можемо перейти до відпрацювання інструментів історичної політики для пересічних громадян/громадян.

Реалізація освітньої програми показала, що ключова проблема «Молодіжки» — наша розпорошеність — може перетворитися на перевагу. Базуючись у Херсоні, без розуміння контексту інших громад та регіонів, ми навряд чи змогли б реалізувати подібний проєкт. Наш приклад доводить, що працювати з херсонською молоддю можна будь-де, якщо застосувати більше оригінальних ідей та підходів.

Наша порада колегам: почніть з того, що ви вмієте найкраще. Ваша експертність є базою для побудови якісної освітньої програми. Утім, забувати про коригування ваших планів у залежності від потреб вашої аудиторії теж не варто.

Запорізький обласний центр молоді, Данило Сирих, м. Запоріжжя

Профорієнтаційні ігри у Запоріжжі під час війни можливі

Запорізький обласний центр молоді після великої перерви, що була обумовлена війною, на початку 2023 року повернувся до молодіжної роботи та навчання. Одним з напрямків роботи стали різні профорієнтаційні заходи для молоді. Завдяки навчальному курсу, вдалося привернути увагу молоді, збільшити кількість відвідувачів/відвідувачок, розширити тематику заходів. Молодь натомість змогла отримати додаткові знання, розширити коло знайомств, долучитись до самостійного проведення заходів на базі молодіжного центру. Молодь позитивно відгукувалась про курс:

- Єва Гузь: *«Дуже сподобались ігри, наче йшла на навчання, а воно виявилось приємним...».*
- Денис Корнієнко: *«Несподівано поставив себе в ситуацію, до котрої я не був готовий, як мінімум спочатку».*

З початку повномасштабного вторгнення, кількість заходів, що проводяться у місті Запоріжжі для молоді, суттєво скоротилася. Молодь втратила доступ до додаткових джерел знань та вмінь. Місцева молодь серед ВПО, яка знайшла прихисток у місті Запоріжжі, вже будувала плани на своє майбутнє працевлаштування у місті, але не мала повного розуміння сфер для професійного розвитку. Заповнити ці прогалини й взявся Запорізький обласний центр молоді.

В реалізації річної навчальної програми з профорієнтації молоді взяли участь 120 молодих людей. За час навчання вони опрацювали 12 тем

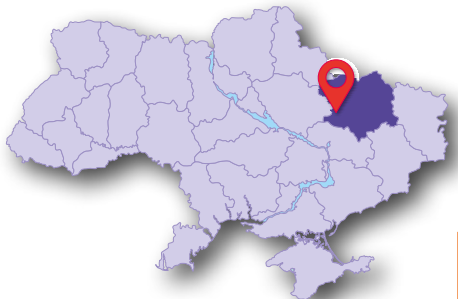
на 36 заняттях. Завдяки курсу профорієнтації, вдалося проінформувати молодь про можливості працевлаштування у місті Запоріжжі, надати знання та інструменти для чіткішого визначення з планами професійного зростання, спростити молоді побудову планів на майбутнє. Залучена до курсу молодь стала більш активною в житті молодіжного центру. Самі учасники/учасниці почали ініціювати заходи для проведення на базі молодіжного центру, втілювати їх. Збільшення кількості відвідувачів/відвідувачок центру дозволило запустити додаткові події та активності для молоді.

Прогалиною програми стали кілька заходів, що виявились зовсім нецікавими молоді. Цей досвід ми врахували під час організації наступних подій.

Під час реалізації проєкту отримували відгуки від учасників/учасниць, вносили зміни до навчальної програми, розширювали тематики заходів. Усе це дало змогу вибудовувати плани на наступні програми та активності, які будуть втілюватися у молодіжному просторі.

Молодіжний простір
«RedHub»,
Наталія Гришина,
м. Красноград,
Харківська область

Чи усім підходить відеографія: як школа професійного зростання допомагала підліткам посилитись

Навчальна програма «Школа професійного зростання «Teenergizers School»» змінила принципи та підходи до організації активностей у просторі, стала поштовхом до розробки стратегії його подальшого розвитку.

За час навчання учасники та учасниці отримали практичні навички з відеографії, прокачали свої soft skills. Їхні персональні історії успіху дають змогу стверджувати, що проведення системних занять та освітніх програм з розвитку навичок XXI століття допоможуть створювати відповідальну спільноту молоді, яка буде спроможна відбудовувати нашу країну після перемоги.

В цілому за час навчання курсу з профорієнтації учасники/учасниці посилились у командотворенні та роботі в команді, управлінні часом; а також розвинули такі якості як: ініціативність, вміння зосереджуватися на проблемі та знаходити нестандартні ідеї для її вирішення.

«Навчання в Школі професійного зростання допомогло мені стати більш впевненою у собі, розвинути лідерські якості. Тепер я не боюсь проявляти ініціативу, брати на себе відповідальність за проєкт, працювати в команді», — поділилася своїми враженнями Попова Єлизавета, 18 років.

Учасники/учасниці курсу з відеографії навчилися створювати відео і навіть беруть участь у створенні художнього відеофільму.

«Раніше я відчував невпевненість і боявся щось сказати на камеру або ж публічно виступати десь. Після проходження курсу з відеографії я не тільки навчився знімати й монтувати відео, я також почав вести свій експертний блог і перестав боятися камери. Планую створити свій курс з мобільної відеозйомки та навчати інших цієї професії,» — Євгеній, 21 рік.

Перед тим, як визначити, який напрям навчальної програми взяти у реалізацію, ми провели декілька фокус-груп, де і підлітки, і старші відвідувачі/відвідувачки зазначали проблему невизначеності свого професійного напрямку, відсутність важливих компетенцій та навичок. І попри те, що всі, хто брали участь в опитуванні, здобували вищу освіту, всі вони потребували додаткових умінь та навичок, які не мають можливості отримати через дистанційну форму освіти.

Саме тому виникла потреба у реагуванні на ці проблеми нашої молоді й підлітків. А саме — розробити навчальну програму з профорієнтації.

Навчальна програма складалася з двох частин: курс з профорієнтації та курс з відеографії. **За цей час двоє учасниць змогли влаштуватися на нову роботу (одна з яких стала фахівчиною молодіжного центру), ще**

трое визначилися зі своїм професійним вектором і вступили до ВНЗ своєї мрії. Ще п'ятеро учасників/учасниць програми стали активними у житті простору, є волонтерами/волонтерками та організаторами/організаторками заходів, учасниками/учасницями інших освітніх програм та проєктів. **За ініціативи 15-річного Михайла, до прикладу, в просторі організувався літературний клуб. А Єлизавета, 18-річна учасниця програми, змогла організувати та надати менторську підтримку трьом командам від молодіжного простору для участі у програмі UPSHIFT у Харківській області.** Ці команди успішно пройшли відбір і вже отримали фінансування на реалізацію своїх ініціатив.

Звісно, з фідбеків деяких учасників/учасниць, можемо зробити висновок, що не усі їхні очікування справдилися. Зокрема далеко не усі визначилися зі своїм професійним вектором, а ті, хто зазначали, що більш-менш визначилися, говорили про те, що й до проходження програми вже мали певні професійні уподобання, а на програму йшли для того, щоб удосконалити свої навички, необхідні у професійній діяльності. Тобто програма вийшла більше про посилення компетенцій та кваліфікації, ніж про профорієнтацію.

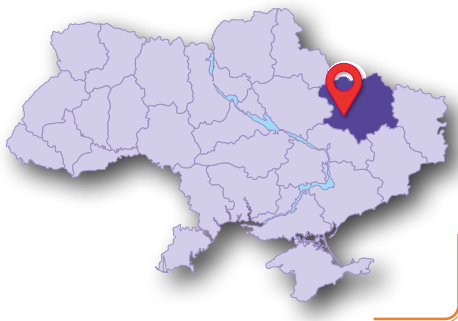
Під час втілення програми з відеографії не вдалося вийти на рівень створення професійного відео, через те, що в учасників зовсім не було ніякої відеотехніки та систем стабілізації відеозображення як то штативи чи стедікам. В планах на майбутнє — обладнати відеостудію із наявним професійним обладнанням щонайменше на 10 учасників/учасниць.

Якщо впроваджувати таку програму ще у майбутньому, необхідно буде зосередити її навчальні елементи більше не на виборі професійного вектора, а на вдосконаленні так званих навичок XXI століття, необхідних у будь-якій професійній діяльності у майбутньому.

Запорукою успіху навчальної програми була її системність. Регулярні зустрічі, що проводилися наживо, дали свої результати у вигляді персональних історій успіху наших учасників та учасниць.

Рекомендуємо реалізовувати навчальні програми, що включають розвиток і «прокачку» життєво необхідних навичок, що знадобляться у будь-якій професійній діяльності, і тим самим творити спільноту відповідальної та свідомої молоді, готової стати агентами змін у своїх громадах і у країні в цілому.

«ХАБ [КОМОРА]»,
Олексій Шаповалов,
м. Первомайський,
Харківська область

Навчання, що змінює життя!

Під час реалізації даного проєкту ми навчились більш планово та детально підходити до неформальної освіти нашої молоді.

Раніше ми проводили точкові тренінги з різних тем, де було важко відстежити якісь якісні показники. Тепер ми вміємо розробляти цілі програми навчальних курсів, де враховуємо те, що ми хочемо отримати на виході, а точніше — чого хочемо навчити молодь, як цього досягти та як це перевірити. Після реалізації описаних нижче навчальних заходів у нас з'явилася когорта прокачаних волонтерів/волонтерок, які допомагають нам більш якісно реалізовувати наші проєкти та проводити заходи. Одну з волонтерок ми навіть влаштовуємо на роботу. Тож даний проєкт дав нам можливість не тільки покращити нашу роботу в рамках напряму неформальної освіти, а й підвищив нашу спроможність реалізовувати й інші проєкти.

Через війну в країні багато молодих людей не мають змоги повноцінно навчатися та отримувати необхідні навички й компетенції, які б могли їм допомогти обрати та отримати роботу, яка була б їм цікавою. Багато школярів взагалі не розуміють, куди їм вступати та на кого вчитися, адже багато ВНЗ зруйновано, якісного навчання в школі у форматі онлайн немає, тож і страх «завалити» НМТ чи ЗНО у всіх дуже високий.

Але щоб знайти свій шлях та своє місце у соціумі, не завжди треба дивитися лише на формальну освіту, адже існує багато можливостей навчатися неформально. Саме тому команда нашого молодіжного центру ухвалила рішення відійти від звичних одноразових тренінгів та взяти

участь у проєкті НУМО, щоб розробити та провести серію повноцінних освітніх курсів для учнівської та студентської молоді нашої громади. Ми хотіли якісно прокачати їхні навички у різних аспектах особистого життя, а також надати їм необхідні компетенції для професійного росту, як кваліфікованих працівників/працівниць, активних волонтерів/волонтерок чи просто громадських діячів/діячок.

В рамках першого навчального курсу було вирішено провести вісім тренінгових занять, присвячених Глобальним цілям сталого розвитку ООН. Адже в цих темах порушується низка проблем, як усього світу в цілому, так і різних країн та людей окремо, і більшість з них є і в Україні. Ми вирішили зрозуміти, які проблеми є найгострішими для молоді нашої громади, щоб наші освітні курси допомогли молодим людям отримати компетенції та навички для вирішення саме цих актуальних проблем.

Тренінги проходили чотири дні у вихідні, а проводили їх члени та членкині Первомайської молодіжної ради. Учасники/учасниці курсу змогли ознайомитися з Цілями ООН і запропонувати власні ідеї щодо вирішення тих чи інших проблем, таких як: сортування сміття, толерантне спілкування, розвиток громади, ведення здорового способу життя та багато іншого. Зі слів учасника тренінгів: «Я і не думав, що ми можемо згенерувати такі цікаві ідеї, які б круто було реалізувати у нашому місті. Я дуже сподіваюся, що ці напрацювання сподобаються нашій владі й вони зможуть щось з цього реалізувати».

Окрім того, що команда молодіжної ради змогла познайомити молодь з такою важливою темою та напрацювати з ними цікаві рішення зі зменшення проблем у нашій громаді, вони змогли й самі підвищити навички та отримати необхідні компетенції для проведення тренінгів, адже вони самі готували свої унікальні презентації та підбирали практичні завдання, підлаштовуючи їх під свою тематику. Як сказала членкиня МР Ксенія: «Проведення таких тренінгів дає мені досить класний практичний досвід у викладанні, адже я навчаюся на вчителя біології та планую працювати у школі. І мені б дуже хотілося, щоб до того часу в школах викладали саме в такому форматі цікавих тренінгів, а не у форматі нудних уроків».

Найбільшим успіхом в цьому курсі можна вважати командну роботу та вмотивованість членів/членкинь МР, завдяки чому вони якісно та компетентно впорались із поставленим завданням. Обговорюючи усі моменти у команді, вони змогли підібрати кожному/кожній ті теми, які їм

більше до вподоби й на яких вони більше знаються, а також допомогти одне одному з практичними завданнями. При чому ці напрацювання не залишаться лише на папері, адже вони були проаналізовані командою МР та частково перенесені в Стратегію розвитку громади. Тож реалізація даного освітнього курсу може у майбутньому призвести до позитивних змін у громаді.

Після реалізації першого освітнього курсу, під час якого було виявлено багато різних проблем, що турбують молодих людей, та при подальшому обговоренні з ними під час рефлексій, а також шляхом проведення опитування іншої молоді, що постійно відвідує хаб, було вирішено зосередитись на п'яти темах для наступних освітніх курсів, які складались з 7–9 занять та відбувалися 1 раз на тиждень.

Навчальний курс з фінансової грамотності та підприємницької діяльності (спікер Андрій Нимкович) розвивав у молоді компетенції зі сфери фінансової грамотності. Учні/учениці дізнались багато цікавої інформації про гроші та фінансові системи деяких країн. Курс допоміг їм почати більш відповідально ставитись до грошей і дав розуміння, що гроші це лише ресурс для досягнення їхніх життєвих цілей. Велика частина молоді шкільного та студентського віку досі не визначилась, яких цілей вони хочуть досягти у власному житті та що для цього їм потрібно, тож курс мав другу складову «розвиток підприємницької діяльності». Тут молодь навчали, як відкрити власну справу, оформити ФОП, розрахувати необхідний бюджет тощо.

По закінченню курсу планувалося, що всі учні/учениці презентуватимуть власні розроблені бізнес-ідеї, але через те, що більшість учасників/учасниць були підлітками шкільного віку, вони виявились не готовими до розробки таких проєктів. Лише одиниці змогли сформулювати та презентувати власні ідеї.

Після завершення курсу, один співробітник нашого центру відкрив собі ФОП для проєктної та тренерської діяльності. А інший, який вже мав ФОП, вирішив започаткувати власний бізнес у сфері харчування та відкрити біля молодіжного хабу фудтрак-кав'ярню. В цьому їм допомогли знання, отримані на цьому курсі.

Проаналізувавши цей курс, ми вирішили зробити легшу версію навчання саме для школярів/школярок, а цей варіант викладати суто для студентів/студенток та молоді, яка працює.

Наступний освітній курс розкривав основні уявлення про здорову особистість, а точніше про те, як в сучасному світі зберегти та відновити здоров'я людини в усіх її аспектах: фізичному, емоційному, психологічному та навіть професійному. Адже вибір професії і те, як та де ми працюємо, дуже сильно впливає на наш стан здоров'я. Якщо ми обрали професію, яка нам до вподоби, то і процес роботи нам буде приносити задоволення, а це — покращення психоемоційного стану. А якщо робота буде не в радість, то наш психоемоційний стан погіршиться, а це може призвести й до погіршення фізичного стану. Тому в рамках даного курсу спікерка Марина Сокол, яка також є практикуючою психологинею, приділяла багато уваги молоді щодо визначення себе у цьому світі, в тому числі місця роботи, де вони б могли реалізувати себе як особистість. Також молодь дізналась багато практик, як виявляти проблеми у своєму психоемоційному стані, як їх долати, до яких спеціалістів/спеціалісток звертатись при тих чи інших проблемах, як правильно налаштувати свій ритм життя, щоб не вигоріти, менше стресувати та поступово покращувати стан свого здоров'я.

Наприкінці учасники/учасниці розробили особистий план дій, щоб рухатись у напрямку створення себе, як здорової особистості. Багато хто

з молоді усвідомив проблеми у своєму житті, що прямо чи опосередковано впливають на їхнє здоров'я.

Оскільки у нашому центрі багато волонтерів/волонтерок, то ми вирішили провести освітній курс з базових навичок громадського активіста/активістки, адже наша молодь часто долучається до реалізації різних проєктів та заходів. В цьому курсі спікерка Валерія Головачова розповідала про те, як працювати в команді над тими чи іншими проєктами. Молодь дізналась, як правильно розподіляти ресурси та де їх шукати, як співпрацювати зі стейкхолдерами та як звітувати про проведені заходи. Дане навчання не мало великого попиту, через те, що це був кінець літа і багато молоді було в роз'їздах, але воно дуже швидко привнесло позитивні зміни в роботу центру. Ті учасники/учасниці, які його відвідували, майже одразу активізувались в діяльності молодіжного центру і почали допомагати з проведенням різних заходів.

На тренінгах з ораторського мистецтва та публічних виступів, харизматичний спікер Дмитро Ляховецький вчив молодь виступати перед публікою та пояснював, як правильно та лаконічно доносити ту чи іншу інформацію. До речі, ми відразу помітили, що на цей курс прийшло багато підлітків, які мають проблеми з комунікацією та соціалізацією серед однолітків, їм важко з ними спілкуватись та доносити власні ідеї чи бажання, тож вони прийшли на цей курс, щоб розв'язати власні проблеми, які заважають їм повноцінно жити. Тож було вирішено розділити даний курс на дві групи. У першій групі тренер займався з активними молодими людьми, які прагнули підвищити свої навички публічних виступів та покращити майстерність вести розмову. Серед них були театральники/театралки, гравці/гравчині у «Мафію» та просто молодь, яка полюбляє говорити й часто виступає на всіляких шкільних заходах. Друга ж група складалась здебільшого з молоді, що прагнула навчитись правильно доносити свої думки й не соромитись говорити з іншими людьми. З ними опрацьовували інші практики, направлені більше на комунікативні можливості, ніж на публічні виступи.

Щодо змін, то в кожній групі був свій прогрес. У групі, де була присутня сором'язлива молодь, молодим людям вдалося подолати комунікативні бар'єри, вони стали більш комунікабельними, навчились першими розпочинати діалоги та висловлювати власні бажання, а не підлаштовуватись під тих, хто довкола. Багато хто з них знайшов нових друзів та почав

ходити у хаб. У другій групі молодь більше розкрила свій ораторський талант та вміння чіткіше висловлювати власні думки, щоб не перетворювати свій виступ на довгий монолог. Завершальним етапом курсу стало проведення «Публічних поєдинків», де молодь вчилася відстоювати власні інтереси чи інтереси компанії у різних ситуаціях. Це дає дуже практичне уміння виходити з конфліктів або відстоювати власну точку зору в різних життєвих ситуаціях.

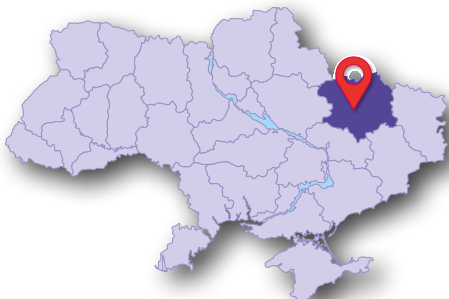
Такі тренінги в епоху онлайн-освіти дуже корисні для молоді, адже в них не так багато можливостей нормальної комунікації з однолітками. Крім того, ефект від таких занять прослідковується вже під кінець курсу. Легко побачити, як молодь більш впевнено може висловлюватись та спокійно комунікувати з тими, хто поруч.

На курсі з журналістики практикуючи комунікаційниця Мар'ям Сатуєва розповіла молоді про базові навички журналіста/журналістки та кореспондента/кореспондентки. Під час цих занять молоді люди вчилися писати пости, публікації, анонси та інші матеріали, а також дізнавалися про особливості роботи у різних соціальних мережах та про те, як доносити потрібну інформацію до різної цільової аудиторії. Крім того, вони отримали базові навички з медіаграмотності та спробували відзняти власні репортажі. На цей курс записалось багато молоді, яка збирається вчитися або вже навчається на спеціальностях, пов'язаних з журналістикою. Для них це чудова офлайн практика під час онлайн-навчання у ВНЗ. Вже зараз деякі учні/учениці допомагають нам вести соціальні сторінки хабу та молодіжної ради. По завершенню курсу ми сподіваємось взяти найкращих до себе, в штат МЦ, або в команду для реалізації різних проєктів.

Можна точно сказати, що зараз журналістика є популярною професією і багато фірм та громадських організацій шукають собі фахових спеціалістів/спеціалісток з даної сфери. Тож такі курси можуть підштовхнути молодь в обранні даної професії та підвищити їх компетентності у цій сфері.

Реалізовувати ці освітні курси було дуже цікаво. Це був проєкт з різними викликами, перемогами та поразками. Надалі ми плануємо запускати такі освітні курси й в інших молодіжних центрах Харківщини, і не тільки. Тож зараз ми аналізуємо всі нюанси реалізації цих занять і будемо вносити корективи, щоб ще якісніше реалізувати їх в інших громадах, надавши й іншим молодим людям можливість отримати необхідні компетенції та підвищити власні навички.

Молодіжний центр
«HUB_ІДЕЙ»,
Наталія Байрачна,
м. Зміїв,
Харківська область

Формальна освіта через неформальну — ключ до розвитку і сталості молодіжного центру

Діяльність молодіжного центру з початку свого заснування була направлена не стільки на освітній процес, скільки на можливості спілкування та дозвілля молоді у громаді. У цей непростий час, коли через повномасштабне вторгнення, діти та молодь у Харківській області не мають змоги відвідувати школу офлайн, отримувати практичні знання та повноцінно спілкуватися, наш молодіжний центр став для молодих людей безпечним середовищем.

Зміст програм був спрямований на заповнення прогалин у певних шкільних предметах, адже навіть онлайн-навчання часто переривається через тривоги та ракетні удари. Тому впроваджувались програми, які стосувалися практичних навичок з фізики та хімії, а також з місцевої історії.

Школярам/школяркам дуже сподобались такі **практичні заняття з фізики та хімії**. Їм було цікаво попрактикуватися та провести досліді.. Вони були у захваті від процесу створення штучної крові та експериментів «Хімічний вулкан» і «Фараонові змії», просили проводити такі освітні заходи частіше.

Молодим людям дуже сподобався такий спосіб **вивчення історії рідного краю через велопогулянки**. Вони хотіли, щоб у школі також були такі цікаві, активні уроки. У віддалені населені пункти громади спочатку їхали приміським електропоїздом, а далі вже велосипедом, і виявилось, що частина молоді ніколи не їздила в електричках. Їхні емоції від таких велопогулянок не передати словами. Вони були у захваті від такого інтерактиву, їм було цікаво, до того ж вони були задоволені тим, що мали можливість самостійно, без батьків, робити маленькі подорожі

та отримувати нові знання з історії рідного краю та бути у тих місцях, про які написано звичайним текстом у підручнику. Попри те, що велопроргулянки починалися рано, молодь була задоволена такими насиченими активними днями та поверталася назад з купою позитивних емоцій та вражень. Молоді люди навіть уявити не могли, що вивчення історії це так весело і пізнавально. Також молодь зазначала, що це літо їм дуже запам'ятається завдяки такому активному відпочинку і цікавій історії.

Анастасія, 14 років, пише: *«Мені сподобався такий формат вивчення історії. Не просто послухала вчителя на уроці, а й побувала та побачила ті місця, про які розповідали, активно провела час та поспілкувалась із друзями».*

Завдяки проєкту, який виявився дуже цікавим та корисним для нашої молоді, юнацтво змогло не тільки заповнити освітні прогалини у шкільних предметах, а й налагодити живе спілкування з однолітками. **Кількість відвідувачів/відвідувачок молодіжного центру збільшилась на 52%.** А проведення освітніх заходів дозволило нам **повернутися** до повноцінної діяльності молодіжного центру.

Поспілкувавшись з молоддю неформально, у фокус-групах, ми почули їхню зацікавленість та бажання проводити практичні заняття з фізики, хімії та історії рідного краю.

Раніше у молодіжному центрі майже не проводились освітні заходи, бо не було відповідного приміщення і гострої потреби у проведенні саме таких заходів. А коли все ж таки приміщення з'явилося, то почалось повномасштабне вторгнення, відтак простір став використовуватись як гуманітарний штаб.

Саме завдяки проєкту, ми почали систематично проводити освітні заходи в рамках навчальних програм, в яких взяли участь понад 150 молодих людей. За час реалізації, молодь опрацювала 15 тем на 24 заняттях. Навчальні програми вплинули на учасників та учасниць позитивно, деякі з них зацікавились фізикою і почали більш ґрунтовно її вивчати. Молодь стала більш активною та відкритою до отримання нових знань. На користь такої активності вказує відвідуваність не лише освітніх заходів, але й активностей, пов'язаних з дозвіллям. Поодинокі учасники та учасниці виявили бажання долучитися до діяльності молодіжного центру і зараз є нашими волонтерами/волонтерками.

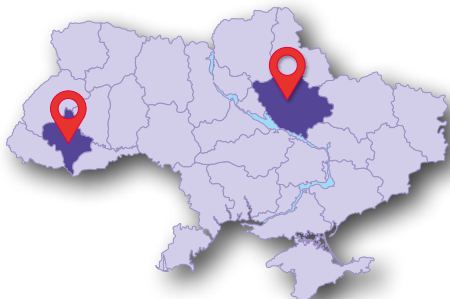
Під час впровадження навчальних програм були різні ситуації. Не завжди молодь сприймала та розуміла поданий матеріал для вивчення. Бо не кожен викладач/кожна викладачка змогли досягти вільного спілкування з молоддю, зацікавити й включити в освітній процес.

Також, завдяки отриманому субгранту в рамках проєкту, ми змогли поповнити ресурсами другу залу МЦ «Хабідей» для проведення заходів. Це дало нам змогу проводити події паралельно у двох залах, залучити молодь до діяльності молодіжного центру та участі у проєкті.

Завдяки реалізації проєкту ми створили освітній простір для навчання, розвитку та дозвілля у вільний час. Адже наше приміщення є безпечним, а залучені викладачі/викладачки є фахівцями/фахівчинями своєї справи. Молодь із задоволенням відвідує молодіжний центр та відчуває себе вільно та комфортно. І це дало нам змогу залучити нових партнерів до співпраці.

Учасникам/учасницям бажаю перед початком планування та реалізації навчальних програм поспілкуватися з молоддю. Дізнатися: на які саме навчальні заходи вони прийдуть, та які заходи запропонують відвідати разом з ними своїм друзям. Плануючи проводити заходи, завжди ретельно обирайте для цього партнерів, перевірених спікерів/спікерок, викладачів/викладачок, тренерів/тренерок. І не бійтеся змінювати програму та викладачів/викладачок за потреби.

Українська асоціація
студентів («УАС»),
Полтавська
та Івано-Франківська
області,
Вікторія Лялюк,
Микола Бутко

Посилення студентства через сильніше об'єднання

Для планування програм, «УАС» проводила онлайн-опитування та усні опитування, які, зрештою, і стали основою програм. Результати показали, що у студентів/студенток є запит на розширення своїх знань у сфері законодавства, що стосується вищої освіти (від освітнього процесу до житлово-побутових аспектів). Частина студентів/студенток, які мали можливість навчатися за програмами обміну в університетах, зацікавлені у розвитку та підвищенні якості вищої освіти в Україні, оскільки мають приклади, з якими можна порівнювати рівень якості освіти в Україні, і розуміють у якому напрямку слід рухатися і «чого» прагнути. Також, стало зрозуміло, що у студентів/студенток низька мотивація продовжувати навчання за тією спеціальністю, на яку вони вступили. Відповідно у них з'являються нові захоплення, які їм хочеться розвивати. Зазвичай це актуальні digital-професії: SMM-manager, комунікації, піар та інші. Також є запит на розвиток навичок управління процесами, роботу над проектами, адміністрування, розвиток свідомого волонтерства.

Метою запровадження навчальної програми є надання студентам/студенткам основних знань з різних аспектів сфери освіти, таких як: якість, законодавство, співпраця з владою та внутрішні процеси закладів вищої та професійної освіти, а також комунікація в проектній діяльності, громадянська освіта для розвитку самосвідомості студентів/студенток, формування громадянської позиції та сприяння розвитку освітньої системи у співпраці з ключовими зацікавленими сторонами освітнього простору.

Тому в обох областях у рамках проєкту реалізовувались навчальні програми з трьома етапами-темами:

- якість освіти та академічна доброчесність;
- комунікації та управління проєктами;
- самозахист та інструменти участі.

У Полтавській області вдалось сумарно залучити 150 студентів/студенток, а в Івано-Франківській — 100.

Участь у заходах допомогла студентам/студенткам.

• *«Я була дуже задоволена тим, що отримала від навчальної програми. Я відчувала, що мої аналітичні та комунікаційні навички поліпшилися, що я краще почала працювати в команді та розвинула свої лідерські якості. Я також відчувала, що мої знання та інтерес до освітньої сфери зростали, що я ставала більш самосвідомою», — Олена, студентка 3 курсу, Полтавський державний аграрний університет.*

Під час реалізації першого етапу програми «Якість освіти та академічна доброчесність» учасники/учасниці отримали знання про можливості

залучення до забезпечення якості вищої освіти, концепції та принципи академічної доброчесності, а також ознайомилися з інституціями, які забезпечують якість освіти.

«Захід викликав у мене дуже позитивні емоції. Спікерка представила тему академічної доброчесності з нового погляду, що було цікаво та корисно. Ця тема завжди важлива та актуальна для студентів», — Володимир, 19 років, один з учасників цього етапу з Полтавщини.
«Дуже позитивні емоції отримала від заходу. Спікерка розкрила вже знайому мені тему академічної доброчесності з іншого боку, по-новому. Було цікаво та корисно, адже ця тема є завжди важливою та актуальною для студентів», — Мар'яна 19 років, Івано-Франківська область.

Під час реалізації другого етапу була розглянута тема «Комунікації та управління проектами», де учасники/учасниці мали можливість дізнатися про комунікаційні аспекти роботи органів студентського самоврядування, взаємодію із системами соціальних мереж, розвиток бренду вищих навчальних закладів, впровадження та реалізацію проектів, а також управління проєктними командами.

«Захід був дуже цікавим та пізнавальним. Спікер розповів про те, як ефективно комунікувати з різними аудиторіями, як використовувати соціальні мережі для просування своїх ідей та проєктів, як створювати та розвивати бренд свого вишу. Ця тема дуже актуальна та важлива для студентів», — Олександр, 20 років, один з учасників цього етапу з Полтавщини.
«Тільки вступивши до університету, одразу ж захотіла спробувати себе у ролі студентського активіста, хоча й мала досвід залучення до діяльності учнівського самоврядування ще зі школи. З перших днів поповнити лави органів студентського самоврядування не наважилась — не вистачало необхідних знань та вмінь. Почати свій шлях громадського активіста вирішила із відвідувань заходів ГО «УАС». Проте найперше діяльність

молодіжних громадських організацій і органів студентського самоврядування асоціювалась у мене з організацією культурно-масових заходів. Побачивши оголошення про курс лекцій від «Комунікації та проджект менеджмент» подумала, що це скоріш не для мене, але одногрупниця вмовила відвідати й відтоді ми не пропустили жодного заходу. Після 3 місяців навчання, я не лише здобула необхідні знання та навички, щоб стати членкинею ОСС, а й дізналась про інші важливі теми та відкрила для себе нові можливості для реалізації.

Сьогодні я є членкинею медіавідділу Студентського сенату Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника і дуже щаслива, що за ці 3 місяці мені вдалось подолати шлях від звичайної студентки, із бажанням розвиватись та нерозумінням «як», до активістки у своєму ЗВО із чітко визначеними цінностями і цілями», — розповідає учасниця Ангеліна, 18 років, Івано-Франківська область.

Завдяки третьому етапу «СамоПравоЗахист, інструменти участі» студенти/студентки детальніше ознайомились із роботою органів студентського самоврядування, системою фінансування ОСС, виборчим процесом та ініціативами, що впроваджуються студентським самоврядуванням.

Протягом цього етапу багато учасників/учасниць взяли активну участь у роботі органів студентського самоврядування своїх ЗВО та громадських організацій, стали експертами/експертками з акредитації освітніх програм у Національному агентстві з забезпечення якості вищої освіти.

Завдяки цьому проєкту, більше молоді мали можливість дізнатися про діяльність Української асоціації студентів. Залучення понад 250 студентів/студенток до участі у заходах цієї програми свідчить про високий попит на цю інформацію.

Проведений діалог між учасниками/учасницями та тренерами/тренерками сприяв розв'язанню проблеми низької мотивації та виявленню нових можливостей для студентів/студенток. Результатом цього проєкту стало не лише отримання нових знань, але й їхнє практичне застосування.

Зміни, внесені проєктом, стали ефективним засобом посилення демократії у студентському середовищі. Учасники/учасниці програми відчують себе впевненіше, комфортніше та беруть більш активну участь у житті своїх організацій.

Крім того, учасники/учасниці програми стали більш активними членами студентського самоврядування, зайняли відповідальні посади та виступили ініціаторами/ініціаторками нових проєктів у своїх університетах. Це свідчить не лише про позитивний вплив навчальної програми, але й про підвищення лідерських якостей та готовність студентів/студенток брати активну участь у розвитку свого навчального середовища. Команда організаторів/організаторок проєкту отримала значний досвід у процесі його реалізації. **Зміна підходу до навчання, урахування потреб студентів/студенток та активна залученість до участі у програмі дозволили команді краще розуміти потреби та очікування аудиторії.**

Через реалізацію проєкту осередки «УАС» у Полтавській та Івано-Франківській областях стали центрами активного розвитку студентства, сприяючи системним змінам у ставленні студентів/студенток до навчання та розширюючи їхні можливості, включно з особистим розвитком.

Європейський клуб.
Молодіжний центр
«Простір Ідей»,
Катерина Бежинар,
м. Кременчук,
Полтавська область

Як розмовний клуб та англійська граматика допомагають молоді побачити світ

Ця історія про те, як з'явилося бачення структури у роботі організації. Завдяки впровадженій програмі відбулось підсилення одного з напрямків роботи молодіжного центру.

Зміна важлива, оскільки вона відкриває нові можливості для молодих людей. Завдяки покращенню вивчення англійської мови у нашому молодіжному центрі, ми не тільки заповнюємо освітні прогалини, а й маємо можливість сформувати базу потенційних учасників/учасниць волонтерства та міжнародних молодіжних обмінів.

У молодіжному центрі «Простір Ідей» у місті Кременчук відбувались і відбуваються зараз безліч заходів з різних напрямків. Раніше ми щотижня проводили вечори настільних ігор, англійський розмовний клуб та кіноперегляди. Час від часу проводили навчання для молоді на різні теми в контексті неформальної освіти.

З початком повномасштабного вторгнення, окрім вищезазначених подій, додалися заходи для інтеграції ВПО. Це були творчі майстерні, екскурсії містом, тренінги, виставки. Аудиторія молодіжного центру значно розширилася за рахунок переселенців/переселенок різного віку, які долучалися до заходів.

Одним з важливих компонентів роботи нашої організації також була співпраця з іноземними партнерами в рамках програм волонтерства Європейського корпусу солідарності та молодіжних обмінів Erasmus+. В середньому на рік наша організація є партнером у п'яти молодіжних обмінах і відправляє за кордон на оплачуване волонтерство до 20 волонтерів.

З початком повномасштабного вторгнення ми працювали ще й над тим, щоб допомогти молодим людям, які хотіли виїхати у більш безпечне місце, не просто виїхати в нікуди, а потрапити саме на оплачувані волонтерства за кордоном. Частою проблемою у відборі кандидатів/кандидаток на участь у цих програмах було те, що молоді люди не знали англійську мову, або не були впевнені у своїх знаннях. **Ми зрозуміли, що наявного розмовного клубу не вистачає для заповнення цих прогалів: його організацію потрібно було зробити більш структурованою, треба було залучити модератора/модераторку для більш ефективного спілкування.** Також для тих, хто мав зовсім низький рівень знань і потребував саме навчання англійської, ми вирішили проводити заняття, де розглядали різні базові теми. Так і з'явилась навчальна програма «Англійська для початківців», яка була написана та реалізовувалась у рамках проекту. На меті ми мали створити саме безпечне середовище для молодих людей, які мали б змогу вчити англійську мову та вчитись користуватись нею на практиці на розмовних клубах, а потім і безпосередньо з носіями/носіями мови.

За період реалізації навчальної програми, ми розглянули 35 базових тем на заняттях з вивчення англійської мови, що стосувались граматики для початківців. Спершу група, яку ми набрали, пройшла тестування на визначення рівня знань, з яким вони до нас прийшли. Заняття відбувалися раз на тиждень впродовж дев'яти місяців. Після розгляду кожної теми, учасники/учасниці виконували самостійні практичні завдання, задля того, щоб ми могли відстежити, наскільки вони зрозуміли пройдену тему. Деякі теми ми проходили повторно (за запитом учасників/учасниць).

Учасники/учасниці залишали анонімні відгуки, завдяки яким ми розуміли, наскільки доступно була подана тема, а також могли коригувати наступні заняття, обираючи оптимальні методи роботи. Ось деякі з відгуків: *«Мені сподобався урок, все зрозуміло. Я почала краще писати англійською мовою», «Подобається, що ми повторюємо матеріал, і що кожен може спробувати перекладати, складати чи читати речення».*

Маркером успіху у впровадженні програми стало те, що **13-річний Кирило**, який є постійним відвідувачем англійської, наважився поїхати на молодіжний обмін у Польщу, завдяки тому, що став більш впевненим у своєму рівні англійської.

Англійський розмовний клуб проводився у нашому центр щотижня вже досить давно, але саме в цьому проєкті його вдалось зробити менш хаотичним та більш організованим, завдяки плануванню тем, які обговорюються. **Наш клуб поповнився новими відвідувачами/відвідувачками.**

Як ми і передбачали, долучились ті молоді люди, які вже мають базові знання з теорії та потребують практики. На розмовному клубі ми не проводили опитувань і знаємо про зміни, які відбулись, безпосередньо з особистого спілкування.

Так, **17-річна Марія Бондаренко** зазначає: *«Мабуть, перше і найголовніше — я стала набагато впевненішою у веденні розмови англійською, навчилась швидко формулювати свої думки. Учасники та учасниці кожного тижня приносять різні теми: від книжок, фільмів, рутини, до обговорення прав людей та щоденних новин світу. Іноді нам стає цікавим походження якогось слова англійською і ми починаємо шукати, обговорювати. Завдяки розмовному клубу я впевнена, що зможу поїхати на молодіжний обмін і вільно спілкуватись з людьми з інших країн.*

Сумніваюся, що я змогла б досягти таких навичок самостійно, тому дуже вдячна за «English Speaking Club».

Тож, ми уже бачимо, що надалі учасники/учасниці цієї програми потенційно можуть стати волонтерами/волонтерками чи учасниками/учасницями міжнародних молодіжних обмінів.

Під час реалізації навчальної програми ми зіткнулися з певними викликами. Насамперед, з різних причин, доволі важко тримати впродовж тривалого часу сталу групу з вивчення англійської, тому потрібно продумувати заняття таким чином, щоб, пропустивши декілька уроків, учасник/учасниця не відчували себе виключеними з основного контексту. Кожне заняття повинно бути самостійним, завершеним та включати декілька видів роботи.

Також багато молодих людей долучалися до вивчення англійської лише на одне заняття, розуміли, що мають вищий рівень знань, і не повертались. Тому, готуючи заняття, потрібно враховувати ще й це.

До того ж потрібно також продумати стратегію з поширення інформації про можливості, спробувати підібрати більш вдалий день та час. Ми

збирали відгуки у відвідувачів/відвідувачок про роботу простору в цілому, і у багатьох є запит на вивчення англійської, але є й причини, чому вони не долучались до навчання. Тому є сенс проаналізувати цю інформацію і краще підлаштуватися під молодь.

У планах на майбутнє — залучити активного волонтера до проведення занять з вивчення англійської. Прописати з ним оновлену навчальну програму хоча б на квартал. В цілому, плануємо продовжувати вже розпочату діяльність, активніше поширюючи інформацію про можливості для молодих людей.

В роботі молодіжного центру з'явився комплексний підхід у роботі по одному з напрямків. Молода людина може прийти, вчити англійську, практикувати її на розмовному клубі, а потім долучитись до групи на молодіжний обмін чи стати волонтером/волонтеркою.

Не завжди на заняттях була велика кількість учнів/учениць, та важлива не кількість, а якість. На таких заходах була можливість використовувати більш індивідуальний підхід. Потрібно обов'язково враховувати фактори на які ми вплинути не в змозі, і мати запасні варіанти.

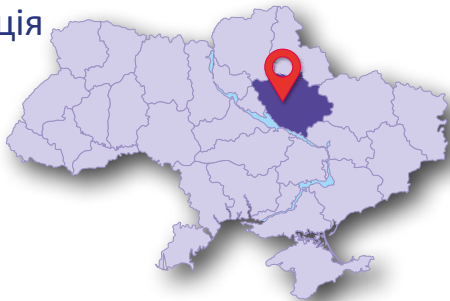
За ці місяці ми багато чого коригували в освітній програмі, й оновлюватимемо її, враховуючи усі корективи та побажання відвідувачів/відвідувачок.

Є сенс у тому, щоб визначати конкретні напрямки діяльності та писати саме довгострокові програми, і це не означає, що інші заходи зникнуть. Можливо, їх вдасться також структурувати уже в іншу програму.

Для колег насамперед важливо зрозуміти, наскільки діяльність, яку пропонує організація, є необхідною молодим людям, визначити потреби. Тоді вдасться зрозуміти, чи вистачить їм мотивації для довгострокової співпраці.

Якщо щось не вдається або йде не так, то потрібно реагувати змінами. Саме фідбеки учасників/учасниць допоможуть зрозуміти, які зміни необхідні у структурі програми чи безпосередньо в організації заходів. Адже нам може здаватись, що все продумано ідеально, але всього врахувати неможливо.

Громадська організація
«КЛАС»,
Євгенія Гурова,
м. Пирятин,
Полтавська область

Місце сили

ГО «Всеукраїнська організація «КЛАС» — двічі переміщена громадська організація. Двічі організація втратила все, у 2014 році та повторно у 2022 році. Обладнання, матеріали, команду, відвідувачів/відвідувачок — усе!

ГО «КЛАС» почала свою роботу в Пирятинській громаді у 2022 році. На цей час у Пирятині не було жодних заходів для підлітків та молоді. Ба більше — не було місця, де б вони могли збиратись. У закладах освіти та позашкільця були заборонені офлайн-заходи та збір дітей. Завдяки проєкту організація розширила свій вплив з першочергової мети соціальної роботи з дітьми та молоддю, на створення безпечного середовища для дітей та молоді. У 2023 році завдяки реалізації проєкту «Підтримка безпечних середовищ для розвитку молоді в Україні» у молоді Пирятини з'явилося місце, де на них чекають, де їх слухають і чують.

Василиса, 12 років: *«Мені тут добре. Я можу не лише отримати нові знання, а й прийти просто посидіти чи поговорити за чаєм про те, що турбує».*

Опитуючи учнівську та студентську молодь, ми отримали основний запит на створення місця, де можна було б збиратись. Бо через відсутність такого місця, діти або сиділи вдома, або мігрували по місту між кавазупинками. Після початку повномасштабного вторгнення діти та молодь залишилися немов поза звичним життям.

Наш простір став відповіддю на запит молоді та створив безпечне середовище для зустрічей та неформальної освіти. Міська рада підтримала ідею та виділила нам певні дні та години у кімнаті-укритті міської ради під реалізацію заходів в рамках навчальної програми. Це

давало можливість працювати попри повітряні тривоги. Отже, у березні 2023 року ГО «КЛАС» стала розширюватись і створила умови для навчання та дозвілля дітей та молоді попри усі виклики сьогодення. На кінець року є вже окреме відремонтоване приміщення, набраний персонал і молодіжний центр повноцінно відкрив двері.

Підсумовуючи навчальну програму, розуміємо, що не вдалось залучити молодь від 18 років, бо ця вікова категорія переважно виїжджає на навчання у більші міста.

Плани ГО «КЛАС» — створити ком'юніті активістів/активісток та змінотворців/змінотвориць з учасників/учасниць освітніх активностей та підтримувати їх на шляху впровадження молодіжної роботи у Пирятині.

Тривалість, структурованість та регулярність заходів у рамках навчальної програми вдихнула нове життя в ГО.

Завдяки реалізації проекту відбулись зміни не лише в самій організації, відбулись зміни в учасників/учасниць освітніх активностей.

Після проходження навчальної програми, спрямованої на самопізнання та розвиток лідерських якостей, учасники/учасниці освітніх активностей стали почувати себе більш впевнено, не лише пропонувати бажані теми та формати заходів, а й брати на себе відповідальність за їхню підготовку та проведення. У процесі навчання та міжособистісної взаємодії підлітки сформували власну самооцінність. Вони відчували, що їхній вибір, думка, голос — важливі.

Молодіжний центр «Смарт», Наталія Малова, сmt Слобожанське, Дніпропетровська область

Англійські спікінг клуби як ключ до лідерських трансформацій

Протягом останніх 9 місяців у молодіжному центрі «Смарт» була реалізована «Школа лідерства», яка передбачала підвищення рівня освіченості молоді слобожанської громади у сферах вивчення іноземної мови, медіаграмотності та лідерства. Однією з ключових трансформацій, що спостерігалися серед учасників/учасниць, було створення та активний розвиток англійських спікінг клубів, що суттєво вплинуло на їхні навички спілкування та самовираження.

Завдяки англійським спікінг клубам, молодь отримала можливість вдосконалювати свою мовну компетентність через систематичне занурення в англійську мову під час обговорень, дискусій та публічних виступів. Цей формат надав їм практичний досвід і підтримку для подолання мовних бар'єрів, що раніше обмежували їхню впевненість.

Учасники/учасниці програми поділилися своїми враженнями:

Олександра, учасниця: «Участь у спікінг клубі дала мені впевненість у своїй англійській мові. Я почуваюся більш вільною й впевненою, коли спілкуюся англійською, що відразу впливає на мою взаємодію з людьми навколо».

Посилення мовних навичок учасників/учасниць виявилось ключовим кроком у розвитку їхнього лідерського потенціалу. Здатність впевнено та ефективно спілкуватися англійською мовою відкрила нові можливості для участі у міжнародних ініціативах, обмінах досвідом та розширенні мережі контактів.

Ліза, учасниця: *«Участь у спікінг клубі додала мені впевненості. Тепер, завдяки покращенню моєї англійської мови, я відчуваю сили податися на міжнародний обмін, бо знаю, що зможу ефективно спілкуватися й впоратися з мовними викликами, що зустрінуться у новому середовищі».*

Розвиток англійських спікінг клубів у рамках програми «Школа лідерства» став важливим кроком у формуванні молодих лідерів. Цей інструментарій дозволив учасницям/учасникам відчути себе впевненіше, покращити навички публічних виступів та підвищити їхню здатність ефективно комунікувати. Отримані навички стали ключовим елементом їхнього лідерського розвитку, роблячи їх більш підготовленими до викликів та можливостей сучасного світу.

У більшості, молодь, яка відвідує наш МЦ активна і прагне власного розвитку. Через те що зараз багато міжнародних навчальних програм і можливостей, які пов'язані зі знанням англійської мови, виник запит на її вивчення, зокрема на те, щоб побороти страх розмовляти іноземною мовою. До спікінг клубів молодь знала базові правила і слова англійської мови, але разом з тим у них був психологічний бар'єр на використання у житті англійської. За словами учасниці, вона відчувала сором і ніяковість, коли мова йшла про те, щоб спілкуватися іншою мовою, бо, на її думку, вона недостатньо гарно володіє лексиною. Отож, щоб підвищити рівень розмовної англійської серед молоді громади, бо це один з важливих факторів лідера/лідерки сьогодення, ми організували спікінг клуби на різні теми.

Слід зазначити, що на етапі обговорення створення спікінг клубів, наші постійні відвідувачі/відвідувачки настільки загорілись цією ідеєю, що як спікерки-модераторки зустрічей виступили дві дівчини одинадцятикласниці з високим рівнем англійської. Завдяки цьому проєкт мав успіх. По-перше, у дівчат була висока мотивація зробити класні та корисні спікінг клуби, і їм це вдалося, бо вони не просто знають цільову аудиторію, з якою працюють, вони самі до неї належать. По-друге, серед учасників/учасниць було більше довіри до знайомих людей, з якими вони у добрих відносинах, тож молодь відповідально підходила до виконання завдань. Такий підхід створив атмосферу взаємонавчання та підтримки серед учасників/учасниць.

Аїда, модераторка спікінг клубу: *«Ведення спікінг клубу було для мене захопливим досвідом, який дозволив мені відкрити власний потенціал. Це була не лише можливість поділитися своїми знаннями, але й можливість навчитися бути лідеркою, надихати та сприяти розвитку учасників/учасниць. Цей досвід зробив мене більш впевненою у своїх здібностях і я прокачала свої ораторські навички».*

Загалом унікальних учасників/учасниць на спікінг клубах було близько 50 людей за весь період. Заняття проходили щотижнево 4 місяці, в інший час раз на два чи 3 тижні.

Результати програми є наступними: 85% постійних учасників/учасниць зазначили зростання впевненості у комунікаційних навичках. Крім того, 70% стали активнішими у житті центру, пропонуючи та реалізуючи нові ідеї для програми. Завдяки програмі 80% змогли більш впевнено та аргументовано висловлювати свої думки англійською мовою.

Теми спікінг клубів були різноманітними. Вони включали: обговорення актуальних суспільних питань, презентації власних проєктів, дебати на

теми етики та лідерства. Учасники/учасниці активно брали участь у дискусіях, вільно висловлювали свої думки та аргументували їх.

Ця практика стала цікавим викликом для школярок-волонтерок, де вони могли проявити свої вміння роботи з аудиторією, сприяти розвитку учасників/учасниць та вдосконаленню власних ораторських здібностей. Для учасників/учасниць програми це стало важливим етапом у покращенні мовних навичок, у розвитку критичного мислення та лідерського зростання. На жаль, через те, що ми на початку вирішили охопити великий спектр різних заходів, реалізуючи «Школу лідерства», не все вдалось втілити на тому рівні, як планувалося. Наприклад, левову частку ми приділили навчанню англійської мови, менше ораторському мистецтву і психології, а саме — роботі з емоціями. Найменше часу залишилося на медіаосвіту. Але маючи запит від молоді, і досягнувши успіху у розвитку навички вивчення іноземної мови, ми можемо рухатися далі. Наступного року хочемо запустити велику медіашколу, до якої увійдуть: вивчення медіаграмотності, базові навички в журналістиці та комунікаціях, а також робота зі знімальною технікою. Також, хочеться зазначити, що грант від НУМО допоміг нам доукомплектувати фотостудію, тож для молоді навчання буде комфортним і захопливим.

В результаті реалізації програми «Школа лідерства», у молодіжному центрі відбулися значні позитивні зміни як в самій організації, так і серед учасників/учасниць. Зокрема, активізувалася активність молоді у самому центрі, з'явилося більше ініціативних проєктів та заходів, що були запропоновані саме учасниками/учасницями. Завдяки спільній меті, зміцнився взаємозв'язок між працівниками/працівницями молодіжного центру та його адміністрацією. Це сприяло більш ефективній співпраці у команді та взаєморозумінню.

Важливим фактором успіху було впровадження спікінг клубів та залучення молоді як спікерів. Це дозволило учасникам/учасницям отримати поглиблені знання з англійської мови та практикувати її у зручній формі. Крім того, це стало стимулом для самовдосконалення та розвитку ораторських навичок для усіх учасників/учасниць процесу.

Тернівський міський
молодіжний центр,
Анастасія Радостєва,
м. Тернівка,
Дніпропетровська область

Молодь відчуває підтримку

У березні 2023 року в молодіжному центрі міста Тернівка Дніпропетровської області (неформальна назва «InTern») на запитання щодо місячної кількості унікальних відвідувачів/відвідувачок центру чіткої відповіді ми б не надали. Однак завдяки проєкту, який послужив імпульсом для вдосконалення систематизації роботи центру та збагачення його новими різноманітними заходами — освітніми активностями, зараз ми можемо впевнено стверджувати, що кількість унікальних відвідувачів/відвідувачок значно збільшилась. Адже щомісяця вона не лише перевищує позначку у 50 осіб, але майже щоденно досягає цієї високої планки. І цей результат перевершив усі наші очікування! Також важливо відзначити, що учасники/учасниці освітньої активності «Заняття з англійської мови» ініціювали додаткові заходи самостійно, у тому числі створення мовного клубу, перегляд фільмів англійською мовою з субтитрами із подальшим обговоренням.

Після повномасштабного вторгнення рф в Україну 24 лютого 2022 року, в роботу молодіжного центру додався новий гуманітарний компонент, розширився спектр діяльності та збільшилась волонтерська складова. **«inTern» став координаційним центром волонтерів, штабом допомоги переселенцям/переселенкам, збору гуманітарної допомоги, допомоги військовим та територіальній обороні.** Молоді люди активно включилися в роботу: плели маскувальні сітки, збирали гуманітарну допомогу, проводили акції, малювали та писали листи для військових. Волонтерство стало основним напрямом роботи центру! Проте, вже через кілька місяців ми усвідомили важливість покращення становища молоді в умовах

складної реальності та зрозуміли значущу роль молодих українців/українок для країни. Це знову занурило нас у молодіжну роботу. Ми почали активніше організовувати та проводити клуби настільних ігор, артвечори, кіноперегляди, надаючи можливість змістовного дозвілля для молодих людей. Однак у межах центру тепер відчувалася відсутність людей, оскільки частина мешканців/мешканок Тернівки виїхала, а переселенці/переселенки, які знайшли притулок у нашому місті, часто не мали інформації про молодіжний центр або його можливості. **Реалізація соціальних проєктів позитивно перезавантажила «inTern».**

Так, наприклад, коли ми почали реалізовувати навчальну програму, спершу ми самі придумували, що було б цікаво молоді. Але згодом ми почали питати, що саме їм було б цікаво, і вже інші програми писали саме з урахуванням потреб молоді. Дуже багато було запитів саме щодо вивчення англійської, щоб вільно спілкуватися з англомовними людьми, для майбутніх подорожей. **Такий партисипативний підхід дав позитивні результати.**

Переселенка з Вугледара, Лисенко Валентина пише: «Ось пройшов майже рік з того моменту, як я почала відвідувати заняття з англійської мови в «Інтерні». І хоча займались ми всього раз на тиждень, я дуже чекала цього моменту. Я думаю найбільша зміна, яка зі мною відбулася — я почала приділяти увагу розумінню на слух. Американці спілкуються швидко, і тому багато слів скорочується або звучить по-іншому. Щоб навчитися з цієї каші звуків розуміти хоча б щось, я додатково слухала подкасти англійською, дивилася серіали, розмовляла з іноземцями. Після цього всього чекала на наступне заняття з англійської, щоб (по)ставити питання, які виникли, дізнатися ще більше нового, і, звичайно, похизуватися своїми успіхами. ☺»

Наш викладач проводить заняття в цікавій і продуктивній формі, ділиться прикладами з життя. Я дуже дякую «Інтерну» за такий проєкт, і сподіваюсь, він продовжитись в наступному році ♡».

Колись ми фіксували відвідування у блокноті чи зошиті. Згодом ми впровадили гугл-форму, яку відвідувачі/відвідувачки щоденно заповнюють, надаючи нам можливість систематично відстежувати кількість відвідувань за день, тиждень, місяць та рік. Це не тільки зручно, але й мотивує, оскільки зафіксована кількість значно зросла. Ми стали уважніше вивчати нашу аудиторію, визначаючи, хто саме приходить і на які заходи, та що їм цікаво.

Крім того, раніше ми самостійно проводили усі заходи у молодіжному центрі та рідко запрошували спікерів/спікерок чи тренерів/тренерок. Зараз значна кількість подій відбувається за участі як вчителів/вчительок, так і учасників/учасниць навчальних програм, розширюючи різноманітність, якість та цікавість подій.

Саме завдяки цьому проєкту нам вдалося залучити висококваліфікованих фахівців/фахівчинь та вчителів/вчительок, які раніше не брали участь в організації подій у молодіжному центрі. Це призвело до розширення аудиторії та збільшення зацікавленості спільноти. Заходи стали більш різноманітними, привертаючи більше уваги та інтересу. **Важливо,**

що молодь відчуває підтримку, усвідомлюючи, що ми уважно слухаємо їхні побажання та враховуємо їхні потреби під час організації подій.

Треба завжди робити опитування та збирати потреби вашої цільової аудиторії, висвітлювати результати опитування, робити річний звіт по роботі МЦ — скільки людей було охоплено, які зміни відбулися.

Ми усвідомили, що через те, що приходить багато людей, стає вже дуже мало місця, мало наших кімнат... треба розширятися.

У нас значно зросла кількість відвідувачів/відвідувачок.

Набагато більше проводиться різних заходів.

Молодь сама проводить та організовує заходи.

Благодійний фонд
«Шелтер плюс»,
Марія Кравець,
м. Кривий Ріг

Відродження простору неформальної освіти та спілкування Антишкола

У нашому центрі раніше був створений проєкт для дітей на сімейній формі здобуття освіти, до якого з часом долучились і діти зі школи. Антишкола — проєкт неформальної освіти та спілкування. В період війни він припинив свою активність. Ще нещодавно не було людини, яка цілеспрямовано працює з молоддю. Завдяки співпраці з НУМО ми вирішили відновити цей проєкт, тому підсилили та сконцентрували ресурси на створенні саме навчальних програм для підлітків та молоді, розумінні інтересів та потреб цієї аудиторії. З'явилися більш чітке планування та структуризація в проведенні активностей та занять. Також в цю аудиторію дуже добре вливалась і молодь з-поміж ВПО, адже це було однією з головних потреб воєнного часу — інтеграція внутрішньо переміщених осіб у нашому місті.

Співпраця з НУМО також дала можливість виплатити людині, яка в структурі центру, зарплату. Це підсилило й інші проєкти центру, до яких ця людина є дотичною. Зміна також відобразилась на системному рівні, вплинула на пріоритетність навчальних програм у плануванні активностей для цільової аудиторії. Під час реалізації проєкту кімната для навчання була оснащена технікою та обладнанням. Це вплинуло на ефективність проведення занять.

Цитати учасників/учасниць:

«Найбільше мені сподобалась атмосфера позитиву та відкритості, яка панувала на лекціях», — Яна, 16 років.

«На занятті про День Землі, я дізналась більше про те, чому ми маємо більше дбати про нашу планету та екологію, і як кожен з нас може робити це кожного дня. А на практичному завданні ми мали змогу створювати альтернативні матеріали», — Анна, 13 років.

«На кіноклубі ми завжди обговорюємо важливі теми й те, що нас турбує», — Віктор, 14 років.

«На тімблдингу мені сподобались завдання на побудову команди. Я розумію тепер краще, як важливо слухати один одного», — Ярослава, 12 років.

«Після останньої зустрічі «Гутірки», я кожен день роблю вправу «дзеркало» (з серії завдань підліткового розмовного клубу «Гутірка» за книгою «Опануй себе»). Спочатку це було дивно і незвично, але зараз мені це навіть подобається», — Аріна, 12 років.

Основні потреби цільової аудиторії: інтеграція ВПО, виправлення прогалин у шкільній програмі, невелика кількість місця для спілкування,

розвитку та навчання підлітків під час війни, і особливо у такому промисловому місті як Кривий Ріг.

Раніше на базі центру сформувалась певна кількість волонтерів/волонтерок з-поміж ВПО, які не мали поки що можливості працювати, але мали потребу в спілкуванні. Вони виявили інтерес ділитись тим, що вміють самі, і так сформувались певні творчі заняття, на які приходили зацікавлені люди. Тобто активності формувалися від можливостей та ресурсів центру, а не від потреб аудиторії. Враховуючи вищезазначені аспекти, стало важливим переорієнтувати підходи та розробити програми, які відповідають актуальним потребам цільової аудиторії.

Для досягнення змін, в рамках навчальної програми, було проведено близько 4 курсів (7 навичок ефективного підлітка, школа виживання, гутірка, визначні дати) та 50 занять (кіноклуб, англійська, настільні ігри, гра з медіаграмотності), в яких взяли участь близько 70 молодих людей.

Для деяких учасників/учасниць з-поміж ВПО, які мали складнощі в комунікації у новому середовищі, прогалини у шкільній програмі через зміну місця проживання та перенесені складнощі у зв'язку з війною, ми спостерігаємо інтеграцію в середовище, покращення у спілкуванні, налагодження шкільного навчання.

Є випадки активного включення учасників/учасниць у життя центру, навіть через волонтерство. Є учасниця, яка ініціювала проведення занять з медіаграмотності, яке мало успіх.

На початку написання програми, планувалось проведення курсу з профорієнтації для молоді у віці 16+. Курс мав би включати визначення інтересу аудиторії та знайомство з професіями. У процесі реалізації, ми стикнулись з викликами, бо було складно зацікавити аудиторію певної вікової категорії та сформувати сталу групу. Також було недостатньо ресурсу, щоб знайти спеціалістів/спеціалісток і цікаві локації в умовах міста. Була не до кінця сформована концепція того, які саме професії мають бути орієнтиром або матимуть перспективу. Тому у майбутньому ми плануємо до кінця сформувати концепцію курсу. Наприклад, запросити соціальних підприємців/підприємниць, які вирости зі стартапів, як приклад успішної історії, а також домовитись з групою психологів/психологинь, які можуть провести для молоді тренінги з кращого розуміння себе та визначення свого потенціалу.

Впровадження програми принесло позитивні зміни:

А) в організації:

- фінансова підтримка людини в команді,
- закупівля техніки та меблів для центру на гроші субгранту,
- програми, орієнтовані на потреби молоді,
- отримання навичок написання програм, структуризації процесу навчального процесу;

Б) у роботі з молоддю:

- інтеграція ВПО,
- заповнення прогалин шкільної програми,
- активне включення молодих людей у діяльність центру та у волонтерську діяльність.

Точно варто в першу чергу робити саме те, що захоплює та запалює, тоді цей вогник буде передаватися іншим. Використовуйте оригінальні та цікаві ідеї неформальної освіти. Добре сплануйте захід або курс, враховуючи ресурси та можливості. Знайдіть, як саме зацікавити аудиторію. Головне, на мою думку, не стільки навчити людину, як її зрозуміти.

Луганський обласний
центр підтримки
молодіжних ініціатив
та соціальних
досліджень,
Лоліта Глотова,
м. Дніпро

Друге відродження Луганського обласного молодіжного центру

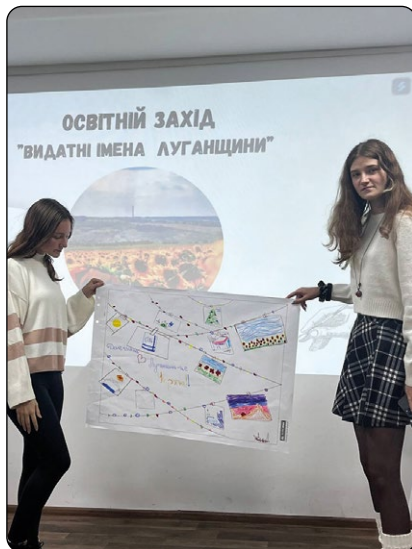
Луганський обласний молодіжний центр є двічі релокованою установою. У 2014 році центр був релокований з міста Луганська до Сєвєродонецька, де продовжив свою роботу для молоді Луганщини, але, на жаль, у 2022 році, працівники/працівниці центру стикнулись з новими викликами, і центр було релоковано до Дніпра. Цього разу врятувати те, що знаходилось у молодіжному центрі, не вдалося...

Війна поставила зовсім нові виклики перед молоддю. Молодіжний центр був вимушений переформатувати свою діяльність і звернути увагу на більш глобальні проблеми. Крім приміщення, гуманітарної допомоги, психологічної та юридичної підтримки, звичайного спілкування, молодь та підлітки мали потребу в освітньому компоненті. Адже через бойові дії, багато хто просто не мав можливості навчатись під обстрілами та не мав гаджетів для навчання онлайн.

«Життя привело до чогось нового. Хто б міг подумати, що на Луганщині я ніколи не був у молодіжному центрі в Сєвєродонецьку, а в Дніпрі став учасником усіх заходів і маю багато успіхів. По-перше, завдяки освітнім заходам я познайомився з людьми (Лоліта, Владислав) і з їх допомогою став членом Лисичанської молодіжної ради, став волонтером молодіжного центру; по-друге, отримав

багато знань, особливо про нашу Луганщину; по-третє, в мене тепер багато друзів і я вже беру участь у великих заходах з МЦ, поза його межами. Я вдячний. Тепер зі студента Гірничого коледжу — активна молодь Луганської області», — Косецький Олексій, 17 років.

«Для мене велика честь мати дві історії успіху завдяки освітнім заходам. За такий невеликий термін, я досягнув великих висот абсолютно в різних галузях, які мені до душі, а також отримав багато знань, розкрився сам для себе зовсім з іншого боку. Від волонтера — до молодіжного працівника та голови молодіжної ради, від молодіжної політики — до сапера-водолаза Головного управління ДСНС України у Луганській області. Це успіх! Я вмію проводити заходи, допомагати ВПО, розвивати молодь та рятувати мою Україну від країни-агресора. Щира вдячність та шана цьому проєкту, освітній складовій актуальних заходів, незламним працівникам молодіжного центру, НУМО та нашій молоді!», — Гуртовий Владислав, 24 роки.

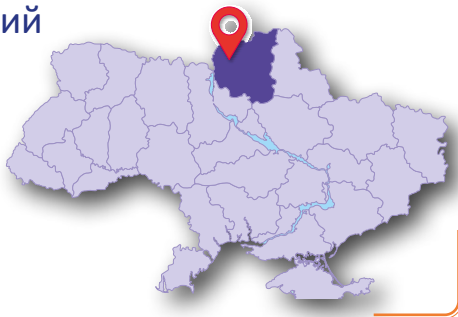

Четвертою програмою була «Громадянська освіта молоді Луганщини», створена на запит молоді та батьків. Учасники/учасниці мали можливість поглибити знання з історії України та рідного краю, розвинути творчі здібності, познайомитись з культурою та музичним мистецтвом України тощо. Заходи сприяли розумінню учасників/учасниць ідентичності до своїх громад, творчому розвитку; сприяли ціннісному ставленню до своєї малої Батьківщини та України, а також дали поштовх до повної інтеграції.

Луганський обласний молодіжний центр мав можливість долучити до своєї команди нових людей, допомогти молодим людям у професійній діяльності, дати поштовх до саморозвитку за допомогою нових знайомств та друзів. Він надав можливість інтегруватись у новій громаді, знайти шляхи залучення коштів та партнерів тощо.

Є велике бажання залучити якомога більше відвідувачів/відвідувачок молодіжного центру з-поміж молоді міста та області.

Чернігівський обласний молодіжний центр, Олег Котеленець, м. Чернігів

Зміни в діяльності Чернігівського обласного молодіжного центру через навчальні програми з профорієнтації, стажування та розвиток навичок творчості та креативності

Чернігівській обласний молодіжний центр після початку повномасштабного вторгнення відновив освітній компонент у своїй діяльності у 2023 році. А втілення навчальних програм на базі центру послугували напрацюванню якісного контенту для молоді. Зокрема, на базі центру відновилися профорієнтаційна діяльність молоді та запрацювала програма стажування у молодіжному центрі.

Така діяльність дала змогу розширити напрямки роботи молодіжного центру та залучити більше молодих людей до діяльності центру, не тільки як учасників/учасниць заходів, але як організаторів/організаторок чи спікерів/спікерок заходів молодіжної роботи.

Залучення молоді до створення контенту в молодіжному центрі, є надважливим напрямком у роботі центру, а вироблення освітнього контенту для молоді самою молоддю — це «успішний успіх» для діяльності центру.

Усвідомлення того, що молодіжний центр — це не про місце, стіни, стільчики та пуфики, послугувало змінам як в самій організації, так і змінам в усвідомленні власного життєвого вектора відвідувачами/відвідувачками молодіжного центру.

Зокрема Дмитро, учасник програми профорієнтації та стажування у молодіжному центрі, зазначає: *«Ця програма допомогла мені зрозуміти свої справжні інтереси»*

та здібності. Вона відкрила широкий спектр можливостей і допомогла визначити свою кар'єрну траєкторію.» «Стажування важливе, оскільки воно надає можливість здобути практичний досвід. Це відмінний спосіб впровадження теоретичних знань у реальне життя», — зауважує Дарина, учасниця програми стажування у молодіжному центрі.

«Творчість та креативність — це ключовий елемент розвитку сучасного суспільства. Програми розвитку творчих та креативних навичок створюють сприятливе середовище для вираження ідей та стимулюють інновації як для власної кар'єри, так і для роботи молодіжного центру» — Ярослав, учасник навчальної програми стажування у молодіжному центрі, спікер клубу акторського мистецтва у Чернігівському обласному молодіжному центрі.

Реальні відгуки учасників/учасниць та усіх залучених до планування та втілення навчальної програми, стимулюють бути кращими у своїй діяльності та актуалізувати її.

Досліджуючи потреби молоді при створенні річної навчальної програми, ми зіштовхнулися з тим, що молоді люди мають труднощі з визначенням своїх професійних цілей. Вони потребують додаткової інформації та підтримки для усвідомлення своїх інтересів і здібностей. Така ситуація пов'язана з тим, що раніше процес профорієнтації був менш структурованим, з обмеженими можливостями доступу до інформації про різні професії та кар'єрні шляхи.

Через опитування у соціальних мережах та особисте спілкування з молодими людьми, нам вдалося виявити потребу молоді у прагненні отримати практичний досвід у сфері, що їх цікавить, та зрозуміти, як теоретичні знання можна застосовувати на практиці. Усе це сприяло створенню структурованої програми профорієнтації із можливістю стажування на базі Чернігівського обласного молодіжного центру.

Ціль впровадження річної навчальної програми досягалася в кілька етапів.

Перший, і основний етап впровадження навчальної програми — постійний зв'язок та комунікація з учнями/ученицями навчальної програми. Це дало змогу легко адаптувати програму відповідно до запиту цільової

аудиторії. Тож в результаті втілення програми, 50 молодих людей виявили бажання пройти стажування у молодіжному центрі та скористалися цією можливістю.

Здобувши навички роботи у молодіжному центрі, молоді люди самостійно почали впроваджувати елементи програми та продукувати контент для молоді у молодіжному центрі. Серед заходів, організованих нашими стажистами/стажистками були: «вересайки» (музично-літературні вечори), навчання з шахів, клуб акторської майстерності.

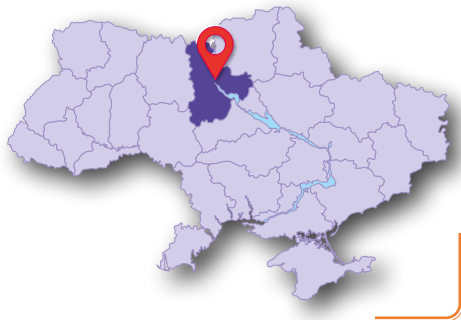
Такий підхід до роботи центру змінив якість та кількість відвідувачів/відвідувачок центру. Зокрема зросла кількість якісних заходів для молоді та орієнтовно збільшилась кількість відвідувачів/відвідувачок на 150 осіб у місяць.

Впровадження річної навчальної програми показало нам, де були успіхи, а де варто попрацювати над змінами. Тепер ми можемо сказати, що не варто запроваджувати стажування протягом року, оскільки цього складно досягти, зважаючи, що є навантаження на фінансування такої діяльності, а «конвеєр» стажистів (ми мали дві хвили стажистів по 25 осіб кожна хвиля) емоційно виснажує колектив центру.

Рефлексуючи про рік втілення навчальної програми у молодіжному центрі, усвідомлюєш, що ми змінилися. Тепер у нас менше спонтанних заходів, а планування — наше ВСЕ. Так, раніше ми також планували, але зараз ці плани усвідомлені, структуровані та досяжні.

Знаємо, сьогодні чимало організацій замислюються над створенням власних програм стажування. Не бійтесь їх модифікувати з іншими програмами вашої організації, а найголовніше — навчіться слухати та чути молодих людей.

СУМ,
Дар'я Шерстюк,
Київ

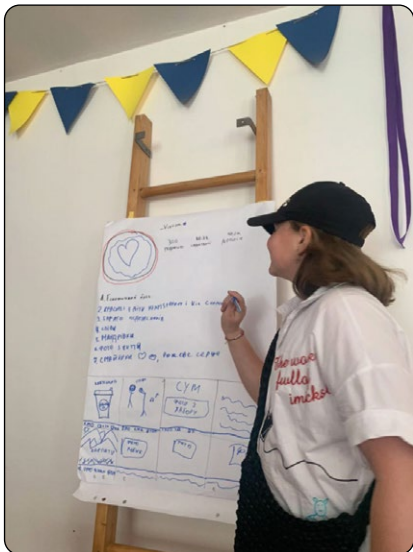
«Медія» для дієвого юнацтва

У рамках «Медії» до наших занять долучилося юнацтво та діти, які не є членами/членкинями організації, але прагнули прокачати свої навички у веденні соцмереж та грамотному споживанні новин. Зміна полягає у тому, що широкі коло дітей почали більш якісно вести свої соцмережі та опанували важливі навички з медіаграмотності. Крім того, варто говорити не лише про особисті сторінки у форматі «лайфстайл блогу». Виникли й фахові блоги на тему психології та самопізнання.

«Я тривалий час вела свій блог і не розуміла, чому там не збільшується кількість підписників. Типу, я займалася наповненням, робила візуал, шукала цікаві теми. Але за два роки приросту не було. Під час «Медії» я зрозуміла свої помилки та змогла їх опрацювати. Нині мій блог поступово розкручується, і це не може не тішити», — Ірина, 15 років.

«Мені завжди подобався формат блогів в інстаграмі, і хотілося б і собі вести щось цікаве та інформативне. Завдяки зустрічам «Медія» я зрозуміла, як наші блоги формують імідж, що краще не репостити, і як взаємодіяти з аудиторією. Сподіваюся, ці знання допоможуть і мені зробити власну сторінку впізнаваною та цікавою», — Вікторія, 12 років.

«Не так давно я почав читати новини у Телеграмі (точніше, мама дозволила). Підписувався на канали

зі зрозумілими назвами: «Новини Києва», «Оперативно Україна» і т.п. Але, як виявилось, бувають канали, де новини не завжди правдиві. Я зміг засвоїти 5 правил фактчекінгу, і тепер краще шукаю правдиві новини», — Богдан, 12 років.

Потреба у створенні «Медії» виникла органічно. В осередку ми завжди моніторимо сторінки нашого юнацтва у соцмережах. Адже хочемо зрозуміти, чим вони живуть і що їх цікавить. І були не надто приємно вражені контентом, який вони поширюють. Тому вирішили трішки змінити вектор класичної діяльності та більше уваги приділити новинам, фактчекінгу та місцю наших особистих сторінок у процесі обміну інформацією. Раніше цілих програм на цю тему ми не створювали. Були лише точкові заняття протягом виховного сезону.

Змін ми досягали кількома шляхами:

- Проведення окремих тренінгів програми «Медія». Загалом ми маємо 20 осіб, які пройшли програму та отримали відповідні сертифікати (їх ми видавали лише тим, хто пройшов увесь курс);

- Інтеграція окремих точок програми у всеукраїнські заходи. Оскільки не лише в Києві була потреба прокачувати серед юнацтва вміння та навички фактчекінгу чи протидії пропаганді, наприклад, ці точки ми винесли окремими блоками на наші табори та інші всеукраїнські заходи. Це дозволило більш ніж 100 юнаків та юначок засвоїти базові аспекти медіаграмотності без проходження повного курсу.

Загалом було опрацьовано 4 основні теми (фактчекінг, протидія дезінформації та маніпуляції, створення власного бренду та робота з інформацією під час війни).

Крім того, відбулися зміни в організаційній діяльності. Адже виникли окремі сторінки роїв юнацтва, деякі юнаки та юначки долучаються до діяльності інформаційної референтури СУМ в Україні.

Однак не вдалось досягти системності. У планах є створення розлогої програми, яка буде не така інтенсивна, але яка допоможе більш предметно розглядати особливості роботи з інформацією для юнацтва.

Висновки

Програма «Медія» внесла важливі зміни як у взаємодії юнацтва з інформацією, так і в діяльності організації. Крім того, зазнає змін і планування нашої діяльності. Збільшується кількість подібних заходів і для старшого членства, маємо активізацію інформаційної діяльності з боку юнацтва (їх власну ініціативу).

Невдачі траплялися на тлі кількох моментів: бажання розповісти якомога більше корисної інформації, а також ситуації у Києві (наприклад у травні, батьки боялися залишати дітей у столиці).

Пластовий Вишкільний Центр, Юлія Зеленохат, м. Буча, Київська область

Розширення горизонтів

Після проведення майстер-класів та воркшопів з медіа- та фінансової грамотності, а також цікавих лекцій з історії України, Пластовий Вишкільний Центр перетворився на платформу, де учасники/учасниці не лише здобувають нові знання і застосовують їх, а й знаходять підтримку, друзів, осередок, де вони почувають себе почутими.

Учасники/учасниці також зазначають зміну у способі сприйняття інформації та більшу впевненість у фінансових питаннях.

«Ці заняття змінили мій погляд на медіа. Тепер я критично ставлюся до інформації, яку я бачу у мережі», — Віталіна, 11 років.

Після проведеного дослідження ми дійшли висновку, що зараз діти відчують необхідність розуміти медіа та фінанси через великий потік інформації, яку споживають, а також мають потребу в основах фінансової грамотності. Іншою причиною реагувати на потреби підвищення медіа- та фінансової грамотності та історичної освіти для цільової аудиторії, стала зміна соціального та економічного середовища, яка призвела до збільшення необхідності цих навичок. Відсутність у нашому регіоні потрібної кількості закладів та осередків, де особливо молодша категорія нашого населення могла б якось розвиватися і проводити дозвілля, зробила найбільш актуальними розвиваючі майстер-класи.

Зростання впливу медіа та поширення інформації через онлайн-платформи призвело до необхідності розуміння та фільтрації інформації.

Зростання економічної нестабільності спричинило більший інтерес до фінансової грамотності задля кращого управління фінансами та уникнення проблем. У зв'язку з повномасштабним вторгненням, загальний інтерес до культурної спадщини викликає більшу зацікавленість у вивченні історії.

Раніше, було менше актуальних ресурсів або менша концентрація на цих аспектах. Також, можливо, раніше вони не були настільки важливими для розвитку у широкому контексті.

За час реалізації річної програми було проведено 23 майстер-класи, до яких також увійшли: 7 воркшопів з фінансової грамотності, 6 з медіа-грамотності та 6 лекцій з історії України. Деякі учасники/учасниці проявили зацікавленість в історичних об'єктах після відвідування лекцій з історії України. Вони виявили бажання брати участь у волонтерських проектах, пов'язаних з охороною історичних пам'яток та їхньою популяризацією. Також деякі учасники/учасниці загорілися ідеєю поширювати фінансову грамотність у себе в класі, зі своїм вчителем. Це свідчить про зростання їхньої впевненості та бажання поділитися знаннями, отриманими під час участі у програмі.

Деякі теми заходів не викликали достатньої зацікавленості у певних учасників/учасниць через вік. Хоча загалом можна сказати, що завдяки індивідуальному підходу вдалося досягти чудових результатів. З планів

на майбутнє — це аналіз проробленої роботи, внесення коректив у програму для досягнення кращих результатів (вищий відсоток відвідуваності заходів, а в деяких випадках активніша залученість до процесу учасників/учасниць), розгляд різноманітних підходів, включення нових тем чи методик для привернення більшого інтересу.

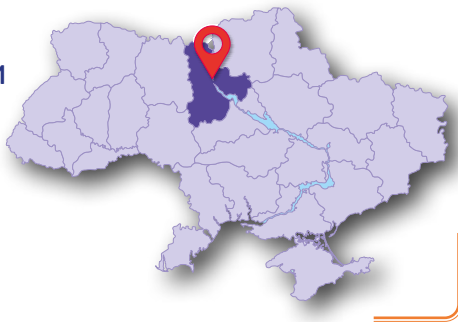
Завдяки реалізації річної навчальної програми зросла участь молоді у житті центру; збільшилась зацікавленість учасників/учасниць у темах пов'язаних з історією України, медіаграмотністю та фінансами; відбулося створення платформи для саморозвитку через майстер-класи та воркшопи.

Серед невдач — невідповідність ЦА темам заняття: часом на заняття батьки приводили зовсім маленьких учасників/учасниць. Недостатній зворотний зв'язок та оцінка результатів програми через те, що наші учасники/учасниці часто просто забували або не надавали цей зворотний зв'язок.

Перед запуском програми проаналізуйте інтереси та потреби молоді для того, щоб якомога краще врахувати їхні очікування. Залучайте учасників/учасниць до процесу планування. Встановіть механізми збору зворотного зв'язку від учасників/учасниць для постійного вдосконалення програми. Розгляньте можливості співпраці з іншими організаціями або експертами/експертками для розширення ресурсів та підтримки програми.

Молодіжний центр
громадянської освіти
(МЦГО),
Ярина Радченко,
м. Київ

Молодь — рушій змін!

При роботі з неформальною освітою в МЦГО деколи не вистачало певної системності та тяглості. Проєкт показав, що підхід молодіжних центрів до роботи із молоддю може бути структурованим та продуманим. Насамперед потрібно більше звертати увагу на потреби самої молоді та оцінювати свої ресурси у їх задоволенні.

Від початку проєкту ми більше орієнтувались у своїх програмах на громадянську освіту. Адже у школах та ВНЗ цьому приділяється мало часу, ба більше — часто цю тему взагалі оминають, тож ми побачили у ній перспективу через те, що вона має попит серед молодих людей. Однією із внутрішніх цілей поставили собі вдосконалення власних знань та навичок з проєктного менеджменту, лідерства та форм громадянської участі.

У Києві є багато активної молоді, яка прагне бути залученою в життя громади та мати можливість впливати на це життя. Хоча не завжди ці молоді люди знають про інструменти впливу на суспільні процеси. Для збільшення обізнаності ми розповіли про механізми участі, про те, як молода людина може долучитися до громадського активізму, та про проєктний менеджмент. Але відчувалась певна відокремленість між різними групами молоді. Тому ми намагались показати, які є можливості у громадянській сфері та згуртувати спільноту. Багато учасників/учасниць нашої програми знайшли одностудців/одностудок та відчули себе частиною суспільства, деякі з них використовують набуті навички для організації своїх заходів на базі нашого МЦ.

Ми намагались інтегрувати більше інтерактивних методів, котрі б покращили комунікацію між учасниками/учасницями, щоб молодь могла вільно висловлювати свої думки та переживання, розуміла, що ініціатива

знизу має великий вплив тоді, коли вона надходить від групи зацікавлених людей. Завдяки дискусійним клубам, обговоренням та неформальним зустрічам, кожен мав майданчик для висловлювання власної думки та отримання відповіді на ті питання, які їх цікавлять.

«Тут я зрозуміла, що якщо я маю ідею та бажання її втілювати, то завжди зможу знайти людей, які мене підтримують», — Ольга, 21 рік.

«У мене з'явилась мотивація не тільки робити щось самій, а й розповідати своїм друзям та знайомим, які є можливості для молоді в нашій країні», — Анна, 17 років.

Наш курс опанувало 25 молодих людей, які мають бажання долучатися до інших активностей та набувати досвіду в їх організації.

У майбутньому ми хочемо продовжити та вдосконалити програму. Плануємо більше уваги приділяти залученню нових учасників/учасниць та розповсюдженню інформації про активності. Також для покращення, спробуємо залучити більше людей, які вже є впізнаваними та експертними у своїй діяльності.

Дякуємо проєкту за спонукання до кращого планування своєї роботи, збільшення обізнаності про неформальну освіту та методи її реалізації. Ми стали більше дослухатися до нашої аудиторії та уважніше підходити до збору та аналізу фідбеків.

Можливо, нашому центру інколи не вистачало організованості та креативності, але ми будемо над цим працювати.

Як побажання можемо додати, що громадянська освіта є дуже широкою темою та може містити багато теорії. Тому потрібно уважно підходити до методів та наповнення активностей, зважаючи на цільову аудиторію.

«WE WORLD»,
Ольга Андрущенко,
м. Знам'янка,
Кіровоградська
область

Революція у мовних та комунікативних навичках

Головна зміна, яка відбулась в організації, ми втілювали річну навчальну програму вперше. І це вже досягнення — навчитися робити освітні програми та втілювати їх.

Початкова потреба у втіленні саме цієї програми виникла з усвідомлення, що мовні та комунікативні навички стали важливими для успіху в будь-якій сфері. Наша цільова аудиторія — молодь, яка прагнула вільно володіти мовою та впевнено взаємодіяти у сучасному світі. Ми це дізналися зі спілкування з молодими людьми під час інтерв'ю, особистих спілкувань, рефлексій. Учасники/учасниці організації також є молоддю з різноманітним життєвим досвідом, який нагадує, що вміння взаємодіяти зі світом важливе. А це насамперед про комунікацію, про вміння говорити.

Формальна освіта (школи, училище) — це все, що існувало у Знам'янці до появи організації «WE WORLD» та навчальної програми. Зараз, завдяки неформальному способу освіти, учасники/учасниці активно застосовують свої навички у реальному житті. Деякі учасники/учасниці стали впевненішими у собі та започаткували свої власні організації, приєдналися до молодіжної ради, проходять стажування, знаходять друзів.

Я вірю, що ми досягли змін, завдяки трьом елементам:

1. **Інтерактивна навчальна програма.** Завдяки заходам з акторської майстерності та підготовки до вистави учасники/учасниці змогли пізнати можливості творчої взаємодії між собою та світом;
2. **Експертні інтерв'ю з підприємцями/підприємцями,** які діляться своїм досвідом у сфері комунікацій та бізнесу;
3. **Перегляд фільмів з обговоренням та розмовні клуби.** Регулярні фільмові сесії для аналізу та обговорення фільмів. Проведення розмовних клубів для відпрацювання навичок публічних виступів та покращення знань з англійської мови.

• *«Ох, це такий вихід із зони комфорту — говорити при усіх, та ще й англійською. Але коли я почула, що я не одна така, то стало простіше. Страшно все одно, але разом прикольно. Було схоже на зустріч із друзями», — Поліна.*
• *«Мені сподобалася «Кава з підприємцем». Виявилось, що вміння домовлятися, відчиняє всі двері, які необхідно. Головне — не боятися», — Іван.*

Загалом 30 молодих людей успішно завершили річну програму, підвищивши свої мовні навички на новий рівень. 70% з них активно долучилися до розмовних клубів та інших подій.

На жаль, не без труднощів відбувалося залучення нових аудиторій. Плануємо впровадити інтенсивніші рекламні кампанії для залучення більшої кількості учасників/учасниць. Великим випробуванням для нас стала відсутність тепла в молодіжному центрі.

Зміни у молодіжному центрі стали ключовим фактором для підвищення комунікативної та мовної компетентності наших відвідувачів та відвідувачок. Рекомендуємо іншим організаціям активно впроваджувати схожі програми, фокусуючись на практичному використанні отриманих навичок.

Слов'янський
Культурний центр
«Задзеркалля»,
Ельміра Чепіга,
м. Кропивницький

«Пронавички 2.0.»

Проаналізувавши потреби молоді у місті Кропивницькому, ми отримали багато запитів серед молодих людей щодо прокачки своїх SoftSkills, бо цю нагальну потребу не задовольняли у їхніх освітніх закладах.

Тому, одним з провідних курсів у рамках річної навчальної програми у МЦ був курс «Пронавички» — прокачка SoftSkills. Серед учасників/учасниць були студенти/студентки коледжів, університетів та шкіл. Впродовж 3 місяців разом з групою ми опрацьовували м'які навички. Одним з досягнень учасників та учасниць — це використання своїх знань на практиці у проєктному менеджменті. І вже є результати створення та реалізації власних проєктних ідей у своїх громадах.

«Ця програма дала можливість та поштовх до само-реалізації та самовдосконалення власного «Я». Після проходження курсу я зрозумів, що моя думка важлива та вона може бути почута. З самого дитинства я мріяв взяти участь у проєкті «МастерШеф», але моя мрія для мене була не реальною, бо я був не впевнений у собі, боявся заговорити, презентувати себе як власний бренд. Коли я побачив, що будуть проходити курси «Пронавички» в нашому місті, я зацікавився та вирішив піти спробувати себе. Отже, я пройшов курс та прокачав свої м'які навички, і переборював свій страх; я знайшов друзів та справдив свою мрію, бо я повірив у себе», — Андрій, 19 років, студент.

В рамках програми відбулось 13 занять: 10 тренінгових занять, 3 практикуми, які відвідали 25 учасників/учасниць.

Програма набула популярності серед молоді. Як постпроект ми запускаємо курс «Ргонавички 2.0.», де вже випускники/випускниці цієї освітньої програми можуть ділитись набутими компетентностями.

Донецький обласний
дитячо-молодіжний
центр,
Олена Кравчук,
м. Вінниця

Реагувати на освітні потреби молоді = інституційна сталість?

Наш молодіжний центр з початком війни не тільки змінив місце свого розташування (ми релокувалися з Краматорська до Вінниці), але й значно змінив і напрями роботи.

Основою діяльності центру була і є неформальна освіта, розвиток волонтерства, профорієнтація, національно-патріотичне виховання та психологічна підтримка молоді. Команда центру має в цьому експертність, і ефективно її використовує.

Однак, опитування та опубліковані дослідження говорили нам про те, що молоді люди, зокрема з Донецької області, потребують значної підтримки саме з освітнього напрямку.

Починаючи з часів ковіду та повномасштабного вторгнення, онлайн-освіта стала основою для мільйонів школярів. Це відобразилося на їхніх академічних успіхах. І якщо молоді люди, з безпечніших регіонів України, з часом отримали можливість навчатися офлайн і ефективніше підготуватися до національного мультипредметного тесту, то тисячі старшокласників/старшокласниць Донеччини не мали такої можливості.

Розуміючи цей виклик, центр хоч і не мав досвіду втілення подібного освітнього напрямку, зосередив усі свої зусилля на задоволенні саме цієї нагальної потреби у рамках навчальної програми «Своя освіта».

«Своя освіта» — це про формальну освіту в неформальній за допомогою фахових викладачів/викладачок з української мови, математики та історії України, запрошених з вищих навчальних закладів. Завдяки цій програмі, молоді люди могли повторити чи ознайомитися з усіма темами, які чекали на них під час складання мультипредметного тесту, закрити власні освітні прогалини, отримати пораду, пояснення та підтримку.

Самі учасники та учасниці стверджують, що програма посилила їхню впевненість у своїх знаннях та допомогла вдало скласти іспит.

Для нашого МЦ — це історія успіху, бо ми змогли вчасно зреагувати на освітню потребу молодих людей, хоча раніше не мали досвіду втілення аналогічних навчальних програм і подібної інтеграції формальної освіти у неформальну.

Олександр Савранський, 17 років: *«... за допомогою програми «Своя освіта» я здобуваю якісну освіту з математики, української мови, історії України та добре підготувався до НМТ. Під час програми у мене з'явилися нові друзі та вчителі, з якими я став комунікувати. На мої питання завжди отримую відповіді, чого ніколи не відбувалося у школі».*
Злата Крячок, 15 років: *«За допомогою програми «Своя освіта» я отримала якісну підтримку в освіті за предметами: математика, українська мова та історія України. Покращила свої оцінки з цих предметів. Також у молодіжному центрі я познайомилася зі своїми однолітками, які стали моїми друзями, та ми стали більше часу проводити разом. За допомогою програми «Своя освіта» змінилося ставлення до навчання, стала більш організованою, та вмію концентрувати свою увагу при виконанні домашнього завдання».*

Перед початком навчальної програми ми провели аналіз потреб молоді з-поміж ВПО.

Опитування проходило у соціальних мережах та розсилалося на електронну пошту молоді, з якою наш МЦ вже працював в інших проєктах, а також розповсюджувалося серед волонтерів/волонтерок центру. 41,7% респондентів/респонденток була молодь 15–17 років. Відповідаючи на запитання: «Які дисципліни потребуєш вивчати більше?», 48,5% респондентів/респонденток обрали українську мову, 15,2% — математику та 12,1% — історію України. Так ми дізналися, що найбільше проблем з навчання мають учні 10 та 11 класів, які готуються до загальнодержавного іспиту. Через онлайн-навчання та регулярні перебої з електроенергією, вони пропустили багато теоретичного матеріалу, і потребують підтримки у цих напрямках.

60,4% респондентів/респонденток обрали варіант, що готові приділяти від 2 до 4 годин на тиждень такому навчанню, тому заняття проходили 3 рази на тиждень по 1,5 години. Навчання проводили педагоги/педагогині з Донецького національного університету імені Василя Стуса. З університетом ми налагодили співпрацю раніше, оскільки він релокувався з Донецька ще у 2014 році. За предметами заняття орієнтувалися на підготовку до НМТ. Теми надавали фахівці/фахівчині з предметів. Також, коли учасники/учасниці просили приділити увагу деяким темам, педагоги залюбки реагували на їхні запити.

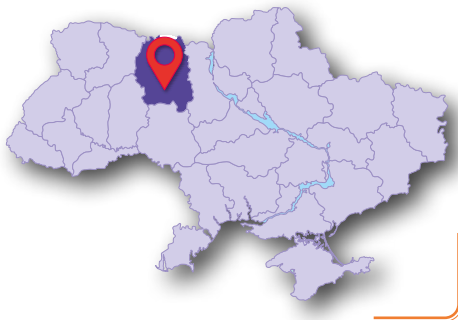
Нам не вдалося налагодити співпрацю з місцевими навчальними закладами. Однак, ми маємо плани продовжити програму «Своя освіта» та більше уваги приділити темі громадянської освіти, «м'яким навичкам», проєктному менеджменту, а також розширити співпрацю з місцевими організаціями для створення якісних навчальних програм згідно з потребами молоді.

Молодіжний центр став зручним та безпечним простором для розвитку молоді, їхнього навчання та реалізації ідей. Втілення програми «Своя освіта» допомогло молоді згуртуватися, підготуватися до загальнодержавного іспиту, розвинути «м'які навички», досвід написання проєктів та навички громадського активізму.

Але для легкої і якісної реалізації задуму потрібно побудувати ефективну інформаційну комунікацію з навчальними закладами.

«М-Формація»,
Жанна Ільїна,
м. Бердичів,
Житомирська
область

Навчальна програма навіть для «чайників» (тут все просто, зараз поясню)

Найбільшим успіхом і позитивною зміною для мене, як для працівниці МЦ, і для організації в цілому, стала робота за складеними навчальними програмами, в яких чітко і структуровано все прописано. І навіть, якщо якийсь певний напрямок в роботі передають людині, яка працює в організації нещодавно, у неї відпадає низка зайвих питань щодо організації цього процесу і планування, адже навчальна програма складена так, що там усе зрозуміло. Я не кажу, що до цього моя робота була хаотичною, вона також проходила за планом, але саме річна навчальна програма допомогла структурувати те, що плануєш.

І ще як бонус — це залучення нових учасників/учасниць, які стають постійними, і підтримка субгрантом, який пішов на закупівлю потрібної для роботи апаратури.

Також я, як освітня консультантка, вирішила поділитися своїм досвідом з колегами, з кураторами/кураторками МЦ та працівниками/працівницями бібліотеки (адже МЦ створений на базі бібліотеки), ознайомила їх з навчальними програмами та методикою їх складання та реалізації, з порадами, що може піти не так, а що, навпаки, «працює», і поділилась своїми розробками, які вони почали використовувати у своїй роботі. Такий обмін досвідом дає на твою роботу свіжий погляд збоку і, звичайно, можна взяти на озброєння собі в роботу нові круті кейси.

З усіх потреб нашої ЦА було вирішено зробити акцент на двох, для яких і написали 2 навчальні програми: медіаграмотність і ментальне здоров'я.

Для програми з медіаграмотності ми сформували такі очікувані результати: розвинути в учасників/учасниць розуміння основ медіаграмотності та медіакультури; виробити здатність до їх застосування у своїй діяльності; сформувати здібність аналізувати, обробляти та оцінювати інформацію з різних джерел.

А в програмі з ментального здоров'я ми хотіли покращити психічний стан учасників/учасниць, знизити рівень тривожності, допомогти впоратись із депресивними думками та апатією, навчити цим керувати.

Чому акцент саме на цих моментах? Після повномасштабного вторгнення питання медіаграмотності українців/українок та підтримка рівня їхнього ментального здоров'я стали в рази актуальнішими, ніж було до цього. Також особисті спостереження та запити від вчителів/вчительок і дітей підштовхнули до того, що варто ще більше звернути увагу на ці дві потреби.

За час дії проєкту було реалізовано дві навчальні програми, залучено понад 840 учасників/учасниць і проведено 37 зустрічей.

Кожна навчальна програма мала свою специфіку. Програма з медіаграмотності складалася з тренінгових занять, під час яких учасники/

учасниці щоразу опановували нову для себе тематику, а також практичних занять, на яких присутні мали можливість перевірити, як добре вони засвоїли пройдений матеріал.

Під час заняття ми намагались поєднувати теоретичну та практичну частини, щоб учасникам/учасницям було простіше і цікавіше навчатись і засвоювати матеріал.

Деякі учасники/учасниці після навчання остаточно визначились з вибором професії, хтось став/стала більш ретельно та обережно ставитись до інформації, яку споживає на різних соціальних платформах, та інформації, яку поширює в маси.

Хтось з учасників/учасниці взагалі почав подаватись на проекти, де можна пройти навчання та отримати фінансування на реалізацію своїх ідей, і це, звичайно, не може не тішити, адже для цих людей організоване нами навчання стало поштовхом.

Ось що говорить про це Анастасія Шашкова, учасниця проекту, 16 років:

•••••
«Я намагаюсь по-максимуму себе залучати до усього, що тільки можливо, бо розумію, що потім у мене може

не бути на це часу. І дуже задоволена тим, що спробувала себе на цих заняттях. Переконана, що будь-яка праця завжди приносить гарний результат, і тут не забарився і мій — я пройшла на одну чудову програму, де потрібно також пройти невелике навчання, а потім я зможу реалізувати вже свій проєкт і отримати на це непогане фінансування. Такий досвід роботи з коштами та командою над чимось, для мене вперше, але я впевнена, що все вийде. Дякую за можливості, які ви даєте молодим людям, і за досвід. Можливо, не всі одразу усвідомлюють навіть ви це робите, але не зупиняйтесь».

Також учасники/учасниці приводили своїх друзів і подруг у наш центр, і вже не тільки на ці заходи з проєкту, але й на інші — ті, що пропонує МЦ.

Ці заняття проходили не лише на базі МЦ, але і в навчальних закладах міста та у бібліотеці-філії, були охоплені різні райони міста та вікові категорії учасників/учасниць.

Стосовно навчальної програми з ментального здоров'я, то сюди входили майстер-класи з використанням різних технік, бібліо-, арт-, казкотерапії, живі казки, покази фільмів, караоке та воркшопи.

Ця навчальна програма була більш спрямована на учасників/учасниць початкової та середньої школи, адже їм краще заходили такі «розважальні» і легкі формати зустрічей, де не потрібно було багато говорити і щось пояснювати.

Учасники/учасниці були як постійними, так і такими, які приходили на заняття лише один раз. Здебільшого ми працювали зі школами, запрошували їх до себе, ходили самі до них у гості, також приходили діти, які просто бачили оголошення і ті, які мешкають поруч, і хотіли цікаво провести свій час.

Як на мене, усе, що було заплановано на початку, нам вдалося реалізувати повною мірою. Стосовно планів: мені дуже сподобалось робити акцент на ментальному здоров'ї, і я планую далі проводити такі тематичні івенти, адже реально бачу результат, і не лише для учасників/учасниць, але й для себе. **Це справді дає якийсь ресурс, заспокоює.**

Однозначно однією з головних змін в організації стало написання структурованих навчальних програм, які **полегшують роботу і систематизують те, що плануєш.** Також це дуже полегшує роботу керівників/

керівниці організації, адже він/вона може дати своєму працівнику/працівниці готову розроблену програму, в якій зрозумілі чіткі завдання, мета, цілі та очікувані результати. **Але в написанні цих навчальних програм також є ризики.** Є різні фактори, які впливають на перебіг проведення заходів, які заплановані у програмі, і які важко передбачити, особливо у довготривалій перспективі.

В цілому, це чудовий досвід і класні навички, які допоможуть в майбутньому тим, хто пройшов від написання до реалізації, гарно структурувати свою роботу, більше розбиратись у тих темах, які були у навчальних програмах, розуміти, які можуть бути виклики і як їх долати.

Хочу побажати організаціям, які будуть працювати за навчальними програмами, щоб вони реагували на пропозиції, потреби та ідеї молоді і тих, для кого вони це все роблять. Адже в іншому випадку, який сенс у цьому всьому?

Дитячо-юнацький Пластовий Центр, Сергій Березинський, м. Рівне

Від безнадії до сталості

Однією з ключових змін є вдосконалення системи освітньо-виховної роботи через впровадження чіткої та структурованої освітньої програми. А також залучення пластуна-волонтера до оплачуваної роботи, що своєю чергою максимально підсилює команду центру.

«Я був максимально втішений коли мій виховник, друг Сергій, був з нами на двох таборах, а це рахув життя понад місяць у лісі та в наметі. Я б ні за які гроші не зголосився б бути на стількох таборах і відповідати за купу юнацтва. Це дійсно цінно», — пластун, учасник Ілля Малік, 16 років.

Головною мотивацією участі у цьому проєкті від НУМО був розвиток та масштабування організації «Пласт» у місті Рівному. Хотілося збільшити охоплення дітей та молоді, які будуть залучені до пластової методики, виховати з них повновартісних та самозарадних громадян/громадянок Рівного.

Станом на початок 2023 року в рівненському осередку було близько 200 дітей різного віку, які були в черзі до «Пласту», але міська організація не могла залучити їх усіх. Основною перепорою була відсутність виховників-волонтерів/виховниць-волонтерок, які б займалися з дітьми. Також критично не вистачало адміністраторів/адміністраторок, які могли б ефективно управляти проєктами та втілювати ініціативи, а також допомагати втілювати їх молоді та юнацтву. Завдяки проєкту від НУМО, поза

штат до Пластового центру був залучений освітній консультант. Це значно підсилило роботу центру і надало місцевому осередку «Пласту» значний поштовх у розвитку.

Однією з основних суттєвих змін, реалізованих за допомогою освітнього консультанта та написаної навчальної пластової програми, є вдосконалення системи освітньо-виховної роботи. Пластовий Центр удосконалив свої методи навчання та розвитку, з впровадженням довгострокової навчальної програми, в центрі з'явився чіткий та структурований підхід до реалізації програми навчання. Це сприяло підвищенню ефективності реалізації заходів, запобігло утворенню хаосу та надало впевненості, що усі заплановані акції, які були внесені до програми, будуть обов'язково реалізовані.

Важливим аспектом змін було активне впровадження програми лідерства та соціальної відповідальності. Завдяки освітньому консультанту та програмі, акцент був зміщений на те, щоб діти та юнацтво вчилися самі реалізовувати свої проекти та заходи. Кожна дитина вчилася відповідати за певний напрям (наприклад, підготовку гутірки, складання кошторису, будівництва логістики, комунікацію та роботу в команді, комунікацію з ГО та владою міста). Це дало можливість учасникам/учасницям не лише розвивати власні лідерські якості, але й активно брати участь у громадських та благодійних ініціативах у Рівненській громаді. Ми зафіксували зростання інтересу вихованців/вихованок «Пласту» до участі у громадських заходах та ініціативах міста. Раніше цей аспект виховної роботи в організації не був у пріоритеті. Підвищена активність волонтерської діяльності у юнацтва разюче відрізняється від того, як пластова програма реалізувалась до того.

Ключовим показником успіху та зміною, стало значне зростання членства «Пласту» в Рівному. Станом на 1 січня 2023 року в Рівному нараховувалось 179 вихованців/вихованок та дорослих членів/членкинь «Пласту». А вже станом на 1 грудня 2023 року кількісний склад осередку становить 218 осіб (ріст на 17 %). Також варто зазначити, що завдяки впровадженню програми та роботі освітнього консультанта, було залучено в організацію 7 дорослих жителів/жительок громади, а це потенційні виховники/виховниці. У наступному, 2024 році, очікуємо ще більший ріст в організації, адже один волонтер-виховник/одна волонтерка-виховниця може набрати 12 дітей.

Щодо відстеження росту дітей та юнацтва, в навчальній програмі ми використовуємо пластові проби (іноді називають «пластові завдання» чи

«пластові випробування»). Це є однією з форм оцінювання та відстеження особистісного росту членів/членкинь української молодіжної організації «Пласт». Ці проби є частиною педагогічно-виховної системи «Пласту», та мають на меті розвивати різні аспекти особистості, такі як лідерство, творчість, фізичний розвиток, духовність, самозарадність тощо.

За рік впровадження пластової освітньої програми, новий, вищий рівень/ступінь здобула 51 дитина різного віку. Цей показник майже вдвічі вищий, ніж попереднього року.

Додатковим кроком до змін у цьому році стало оновлення майнової інфраструктури центру. Завдяки субгранту відбулась модернізація приміщень та обладнання, було створено сприятливі умови для навчання, творчості та спілкування. Це дозволило створити середовище, що стимулює до розвитку молоді, та активізації їхньої участі у різноманітних заходах.

Загалом, цього року вдалось повністю реалізувати пластову навчальну програму. Перепони, які виникали, зазвичай створювались повітряними тривогами та неможливістю реалізовувати літні наметові табори на території Рівненської області. Але ці перешкоди були враховані при складанні навчальної програми, та успішно подолані.

На майбутнє плануємо далі реалізовувати навчальну програму вже з урахуванням нового досвіду та викликів 2024 року. Зазвичай одна дитина рухається по пластовій навчальній методі від 5 до 10 років. І з кожним роком її дорослішання, програма змінюється та вдосконалюється, а у фіналі, в ідеалі ставши повнолітньою особою, юнак/юначка вже собі набирають гурток і займаються з дітьми.

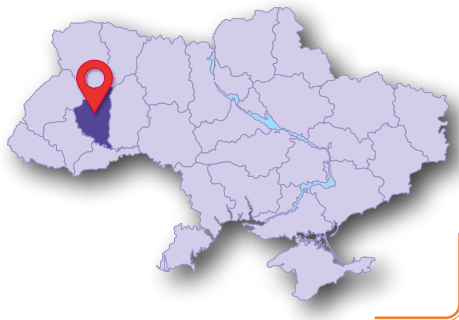
Впровадження навчальної програми у Пластовому центрі міста Рівне, виявилось важливим кроком у розвитку та масштабуванні організації. Цей проєкт сприяв розвитку та охопленню більшої кількості дітей та молоді, які були в черзі до вступу в «Пласт».

Зміни в організації були помітними та ефективними завдяки залученню волонтера — освітнього консультанта на заробітну плату. Його участь у позаштатних програмах допомогла розв'язати проблему недостатньої кількості виховників-волонтерів/виховниць-волонтерок та адміністраторів/адміністраторок. Це покращило роботу центру та надало йому новий поштовх у розвитку.

Загалом, вдала реалізація освітньої програми у Пластовому центрі Рівного свідчить про успіх та перспективи для подальшого розвитку. Рекомендації для інших Пластових центрів:

- акцентуйте на створенні структурованої навчальної програми;
- впроваджуйте лідерські та соціальні ініціативи;
- залучайте волонтерів-експертів/волонтерок-експерток для підтримки проєктів;
- потрібно знайти фінансову підтримку, щоб вивільнити одного пластуна-волонтера/пластунку-волонтерку, який/яка будуть змістовно реалізовувати програму, та особливо це важливо на літніх наметових таборах (особливо коли їх 2-3). Людині не треба думати, де взяти гроші, час та можливості, і як забезпечувати себе та родину півтора місяця. Це дуже цінно.

МНК,
Оксана Семенець,
м. Тернопіль

Регулярність — запорука успіху

Основні зміни, які відбулися в організації протягом втілення річної навчальної програми, це регулярність проведення занять і подій для молоді та з молоддю. Ми навчилися підбирати теми, які є актуальними та взаємопов'язаними, і відповідають запиту нашої цільової аудиторії. Також активні учасники/учасниці стали не тільки членами/членкинями організації, а й долучалися до організації та проведення заходів з навчальної програми.

«Корисна гутірка, практична частина теж цікава, і лектор дуже приємний, все сподобалося і є уміння, які вже знадобилися в житті».

«Прекрасні, досі в захваті, хочу ще. Та і мої друзі також хочуть ще. Казали, що з радістю б залишились ще на декілька таких заходів».

Наша цільова аудиторія потребувала громадянської освіти. Адже після початку повномасштабного вторгнення молодь почала більше цікавитися політикою, читати новини, відстежувати події не лише у країні, а й за кордоном. З'явився запит на те, щоб правильно розрізняти інформацію, розуміти ті чи інші політичні процеси. Також, у зв'язку із повномасштабним вторгненням, зросла потреба молоді вміти правильно реагувати не лише на новини, а й на небезпечні ситуації, які можуть загрожувати життю та здоров'ю молодих людей та їхнього оточення. Наприклад зріс

попит на навички надати першу допомогу, розуміти, що таке надзвичайна ситуація та, як поводитися під час неї тощо.

Ми намагалися створити навчальну програму таким чином, щоб вона була справді актуальною у реаліях сьогодення.

Раніше організація, аналізуючи актуальні теми, обирала теми та визначала потреби ЦА за тими ж принципами. Але нам не вистачало регулярності.

Нам вдалося досягти зазначених змін через проведення 40 регулярних занять, які були різноманітні та взаємопов'язані темами водночас.

Робота з учасниками/учасницями, спілкування та особисті запрошення на наступні заняття організації — такий підхід дозволив знайти індивідуальний ключ до кожного/кожної, залучити їх не лише на заняття програми, а й на заходи організації. Середня кількість учасників заходів програми — 23 людини. Оскільки на початку програми база потенційних учасників/учасниць була невеликою, тому і людей було небагато. Але згодом регулярно приходило 25 людей, інколи навіть більше.

Учасники/учасниці у своїх відгуках вказували, що заняття були для них якісними та продуктивними. Усі теми, які передбачали набуття практичних навичок, закріплювалися практичними завданнями. Щодо частини здобутих навичок учасники/учасниці пізніше зазначали, що вже використовували їх у житті, для нас це є хорошим показником того, що вони ці навички опанували.

Написання та реалізація програми поквартально давала можливість кожного кварталу проаналізувати пророблену роботу та подумати, як її покращити у наступному кварталі. Попереднє планування та заздалегідь прописані теми значно спрощували реалізацію програми для освітньої консультантки. План занять вже був готовий, залишалося запросити та узгодити тему з лектором/лекторкою, і запросити молодих людей до участі.

Під кінець кожної програми ми пропонували активним учасникам/учасницям долучатися до реалізації чи навіть планування наступної. Такі дії дали можливість учасникам/учасницям навчатися організовувати невеличкі заходи, а також проявляти ініціативу та пропонувати теми наступних занять.

Хоча впродовж програми були дрібні непорозуміння чи недопрацювання, такі як пізній анонс заходу, пошук іншого лектора в останній момент (бо перший відмовився), не підготовлене місце для кавабрейків, усе це не стало на заваді впровадженню навчальної програми.

Слабкою частиною роботи був збір зворотного зв'язку від учасників/учасниць. Часто про це забували, або не встигали зробити, в рамках заняття, а після завершення дуже мало учасників/учасниць заповнювали форму, тому оцінка і відгуки були в недостатній кількості.

З негативних аспектів можу виділити лише те, що через бажання дати більше інформації ми не змогли на деяких темах зупинитися довше, щоб зробити два заняття. Тому маю враження, що велика кількість тем не завжди є якісно засвоєною. Зазвичай учасники/учасниці закріплювали ті теми, які мали два заняття: теорію та практику.

Плануємо на майбутнє продовжувати регулярну діяльність, планувати теми зустрічей заздалегідь, і намагатися зберігати взаємопов'язаність між темами. Хочемо досягати запланованих очікуваних результатів для нас (власне і планувати їх заздалегідь), а також більше давати простору та залучати членів/членкинь організації до процесу організації та планування програми.

Причиною успіху навчальної програми, мабуть, були актуальні теми занять, практичні заняття, на які був запит, дружня атмосфера в колі

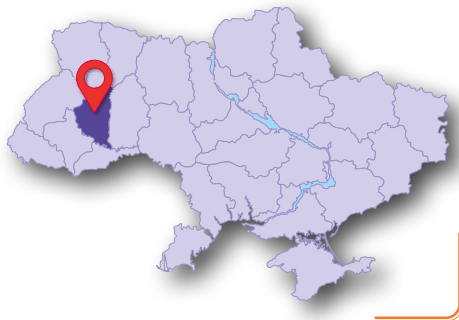
учасників/учасниць та членів/членкинь організації, рівень лекторів/лекторок та інструкторів/інструкторок, залучених до програми.

Невдачі, ймовірно, спричинені людським фактором, недостатніми навичками тайм-менеджменту, неякісною комунікацією з лекторами/лекторками, які відмовлялися в останній момент. Варто також враховувати, що не уся молодь хоче навчатися чи пізнавати теми політології, гібридної війни або самозарадності. Але в цьому випадку, учасники/учасниці дійсно були зацікавлені у цих темах, а інколи вже мали непоганий рівень знань, і могли доповнювати лектора/лекторку.

Важливими моментами, на які варто звернути увагу під час реалізації даної програми, можемо виділити такі:

- Компетентні та фахові лектори/лекторки та інструктори/інструкторки, яких ви запрошуєте. Вони мають вміти відстежувати групову динаміку, зрозумілість матеріалу для учасників/учасниць, спосіб подачі та обсяг інформації;
- Більше практики для засвоєння здобутих навичок чи отриманих знань. Тільки додатковими завданнями можна закріпити матеріал, або ж зрозуміти, що він був затяжкий, чи наданий в недостатній кількості;
- Також обов'язково анкети відгуків чи зворотного зв'язку слід надавати в рамках заняття, щоб учасники/учасниці точно усі їх заповнили;
- Теми занять мають бути актуальними та корисними для пізнання.

СУМ,
Леся Голик,
м. Тернопіль

Зміна поколінь та збільшення членства

Під час реалізації проєкту спостерігалась неочікувана ситуація: чим більше відбувалось залучення молоді віком 17–18 років до участі у заходах, тим більше ця група віддавала назовні іншим: проявляла більше азарту до самостійної організації та проведення заходів для себе та для молодшого членства організації. Крім того, вони виявляли більше бажання вчитися чомусь новому та долучатися до проєктів інших громадських організацій.

Така зміна не була передбачена навчальною програмою, однак, саме цього потребували ми, як структура. Адже поступ з боку молодих дорослих створив можливість надати кожному рою (групі) дітей віком 8–14 років виховників/виховниць (менторів/менторок) молодшого віку. Ці виховники/виховниці є близькими дітям за духом та досить кваліфікованими, щоб виконувати мету організації. Що, своєю чергою, призвело до збільшення роїв та дітей у них. У виховному сезоні 2022–2023 у нас було 6 роїв та 50 дітей, а станом на кінець проєкту стало 8 роїв та 70 дітей.

Система нашої роботи — щотижневі зустрічі з дітьми та молоддю. А завдяки проєкту, з'явилася можливість мати додаткові зустрічі та поділити більше часу нашому членству, особливо підліткового віку. Ми додали ще одну зустріч, крім обов'язкової, і розширили кількість учасників/учасниць. Останнє заняття зібрало 40 учасників/учасниць віком 2–10 років, і тривало понад дві години. Засідання мовного клубу, які проводились у межах програми для членства 14–19 років, сприяли залученню дітей такого віку ззовні.

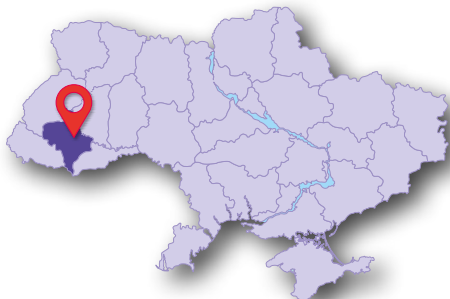
«Я недавно прийшла в СУМ, і так вийшло, що почала ходити на зустрічі мовного клубу, і це стало дуже цікавим для мене. Це було трохи несподівано для мене, бо коли я йшла в СУМ, я думала, що це тільки про патріотизм і громадянське виховання, а виявилось, що це значно-значно більше», — Стася Басок, 15 років, Тернопіль.

Після завершення програми, будемо продовжувати усі заходи та заняття, які почались у межах програми, адже запит від групи є, і зацікавлення тільки посилюється. Оскільки за час реалізації програми кількість членства віку програми збільшилась на 15%, то плануємо додати ще 10% від нинішнього залучення.

Отже, можемо цілком впевнено стверджувати, що додаткові можливості, які надав проєкт, сприяли ефективності залучення молоді до самостійної праці та дали можливість залучити більшу кількість членства. А разом з тим, проєкт сприяв виконанню завдань, поставлених у навчальних програмах, як і планувалось.

Молодіжний центр
«Параграф»,
Світлана Стадник,
м. Івано-Франківськ

Пора була щось змінювати

З початком повномасштабного вторгнення кожен молодіжний центр зазнав змін у своїй діяльності. Ми не виняток. З 2022 року ми спочатку функціонували, як волонтерський штаб, потім, як хаб гуманітарної допомоги. Єдиною звичною діяльністю для нас, як для молодіжного центру, залишалася організація змістовного дозвілля молоді: настільні ігри, літературні вечори, перегляд кіно. Ми були впевнені, що тільки це потрібно нашої молоді в умовах війни.

І ми помилялися. Проведене нами опитування на початку 2023 року показало, що більша частина нашої аудиторії бажає саморозвиватися та розвивати інших. Опитування проводили у наших соціальних мережах та телеграм-каналі. До опитування долучилося 226 осіб. На жаль, згідно з тим же опитуванням, ми не були тими, хто надавав нашій аудиторії можливості для цього. **Отож, пора було щось змінювати.** І саме в цей момент нам на допомогу прийшов проєкт від НУМО.

З початком впровадження навчальної програми ми:

- запровадили новий напрямок діяльності молодіжного центру — неформальну освіту;
- вдвічі збільшили кількість відвідувачів/відвідувачок на місяць (до початку впровадження програми цей показник становив 600 осіб, після впровадження сягнув 1200);
- втричі збільшили кількість освітніх подій (з трьох у 2022 році до дванадцяти наприкінці 2023);
- ввели посаду менеджера/менеджерки з освітніх подій;
- змотивували молодь на власні освітні проєкти на базі нашого МЦ (ІТ-курс, історичний, філософський клуб, ігри в ГО, шаховий клуб);
- розширили базу спікерів/спікерок та тренерів/тренерок;
- впровадили систему щоквартального планування, що покращило процес менеджменту проєктів;

- завдяки субгранту змогли купити мобільну колонку та мікрофони, що дозволило нам виходити за межі нашого молодіжного центру та проводити події на вулиці. Це, своєю чергою, збільшило кількість подій, організованих нами.

Ці зміни стали помітними не тільки нам, а й нашій цільовій аудиторії.

Ось, що сказав наш постійний відвідувач, Дмитро: «Спочатку я думав, що це буде якийсь один курс. Ну, походжу на дебати, навчуся чомусь прикольному і все. А потім, несподівано, пішла журналістика, медіаграмотність, самооборона, статеве виховання... І я зрозумів, що ходжу майже на всі освітні події, хоча раніше цікавився тільки мафією та настілками. Та й в «Параграфі» з прикольного раніше були тільки вони. Зараз чекаю на курси по здоровому харчуванню та спорту. Потребую більше освітніх подій!»

Незважаючи на позитивні зміни, які відбулися з нами після впровадження освітньої програми, розважальні події й надалі переважають у нашому молодіжному центрі.

Отож, у стратегічних планах на наступний рік зміщення фокуса зі змістовного дозвілля на неформальну освіту.

Цей рік показав нам, що не тільки наша молодь, але і ми хочемо розвиватися та змінювати себе.

Насамкінець можемо сказати одне: не бійтеся помилятися та відходити від звичної діяльності. Особливо, якщо вона потрібна вашій цільовій аудиторії.

Львівський обласний молодіжний центр, Олександра Стасюк, м. Львів

Робота задля роботи чи все ж задля формування соціальних зв'язків?

Львівський обласний молодіжний центр (ЛОМЦ) — це комунальний заклад, що працює над розбудовою молодіжних центрів та просторів у громадах Львівщини. Але не є дуже впізнаваним у локальному контексті, оскільки обласний МЦ все ж не часто працює безпосередньо з молодими людьми у самому Львові. Завдяки проєкту «Безпечні середовища» ЛОМЦ створив умови для всебічного розвитку особистості, соціалізації та життєвого самовизначення молоді, збільшив власну впізнаваність у самому місті Львові, а також сформував ефективну команду волонтерів/волонтерок та самокерований нетворкінг.

У 2016–2019 роках у нашому молодіжному центрі були різноманітні активності, громадські проєкти, творчі вечори, розмовні клуби, ціла когорта активної молоді та волонтерів, допоки дві кризи та повна зміна складу команди працівників докорінно не змінила призначення закладу у сфері молодіжної роботи.

На початку становлення нашої річної навчальної програми «НУМО розвиватись» та набуття її популярності, заходи мали загальний та абстрактний план, і несли невеликий внесок у молодь громади. Наприклад, ми мали рандомні тренінги без взаємозв'язку: «Вчимося говорити «ні»», «Як справлятися з емоційним вигоранням?», «Взаємостосунки у родині». Тоді у нас минав період навчання на помилках, визначення реальної стратегії з центром, яку могли б втілити завдяки освітнім заходам.

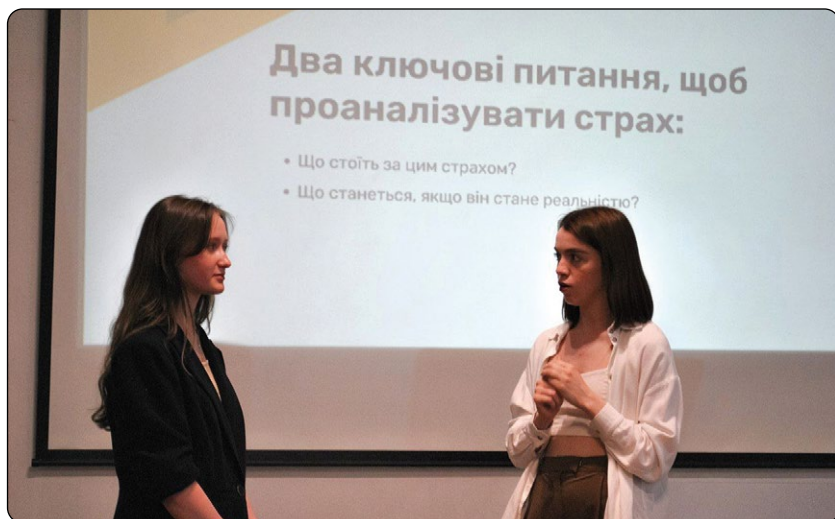
Тоді ми ще не знали, як буде виглядати проєкт в нашому центрі. Проєкт просто був, фінансування просто надавалось, от і класно.

Десь на екваторі «таких собі подій» та «о, це справді вищий клас!» було зрозуміло, що ми, нарешті, відновили ту «природу речей» докарантинних та довоєнних часів. Це формування внутрішнього молодіжного середовища для близько 140 осіб, розкриття власної особистості за допомогою можливості відвідувати події, що на цьому зосереджені. Наприклад, хтось знаходив однодумців/однодумиць у сфері IT, а випускники/випускниці курсу м'яких навичок збирались на спільні посиденьки поза заходами.

Так викристалізувалася головна ЗМІНА організації — знайомство нової молоді з діяльністю центру на локальному рівні, формування дієвої форми організації неформальної освіти.

Коли проєкт доходив до середини своєї реалізації, нам дуже хотілось якісно налагодити свою діяльність. Для цього був випрацюваний окремий робочий план у Google-документі до кожної події, відбулось формування команди волонтерів/волонтерок з чітким розподілом обов'язків.

Така ЗМІНА є важливою через бажання молоді отримувати позитивні враження, покращити власну соціалізацію, знайти нових друзів. Про це свідчать постійні відгуки в анкетах зворотного зв'язку — «Все супер!», «Ні, не маю зауважень», «Бажаю вам успіхів». Також щодо цього висловились учасниці наших курсів, Кароліна Гавриленко: «Події програми «НУМО розвиватись» стали для мене каталізатором входження

у наступні громадські проекти, зокрема у проєкт з сексуальної освіти «ВУ-ЛИК», та знаходження нових друзів, з якими зараз проводимо разом час і ходимо на ваші заходи!»

Насправді потреби нашої молоді виявились доволі двозначними. З одного боку багато хто не розуміє, чим він/вона хоче займатись поза і так насиченим життям, і для чого це взагалі, а з іншого — до кого звертатись за підтримкою ініціатив, де знайти наставництво в особистісному розвитку. Це зумовлено тим, що переважна більшість йде шляхом академічної освіти, у кращому разі — гуртків або просто розважливого життя. Якесь частина молодих людей має намір здобути досвід до початку професійного зростання, поробити щось корисне, спробувати взаємодіяти з однолітками чи просто наповнювати своє життя у непрості часи.

Тому, наше реагування на ці потреби було мінімальним з можливих. Це організація подій, що були спрямовані на розвиток певних навичок, і формування цікавості до різних сфер діяльності (наприклад, психологія, фінанси, працевлаштування, SMM), а також стимулювання ініціатив молодих людей до подальшого втілення (організація подій, волонтерство у молодіжному центрі).

Загалом нам вдалося провести 43 освітні події з формуванням команди волонтерів/волонтерок у 5 осіб. По сьогодні команда надає пропозиції щодо організації неформального спілкування з учасниками/учасницями, інтерактивності заходів, допомагає у залученні спікерів/спікерок.

Софія, яка відповідала за SMM нашої навчальної програми, офіційно стала SMM-спеціалісткою у Львівському обласному молодіжному центрі. Нам вдалося залучити 205 підписників/підписниць до телеграм-каналу «НУМО розвиватись», де ми публікуємо афіші тренінгів та корисні ресурси наших інфопартнерів.

Найбільш продуктивним курсом став курс «Наповни себе навичками», який допоміг нам залучити близько 63 учасників/учасниць, цінний нетворкінг, який переріс у подальшу співпрацю з центром. Не менш успішним кейсом став курс з SMM, який мав чудово складену програму, завдяки тренерці Дзвінці Точ, і зібрав навколо себе широке ком'юніті.

Своєю навчальною програмою з чотирьох блоків ми досягли втішних результатів, попри те, що ми часто не добирали людей до потрібної кількості, або ж нереалістично формували програму.

На отриманому досвіді ми плануємо продовжити навчальну програму, яка буде спрямована на організацію заходів під запит. Не просто 1,5-годинних подій щотижня, а також персональний чи груповий менторинг молодих людей у їх першому публічному виступі, або першій реалізованій ініціативі.

Отже, ми маємо новостворену спільноту молодих людей з різних міст, закладів вищої освіти та різного спектра зайнятості. Молодь Львова, нарешті, вирізняє обласний молодіжний центр серед міських молодіжних центрів та чітко окреслює наші спектри діяльності. Нам вдалося налагодити спілкування «рівний-рівному», допомогти молодим людям зрости від активного учасника/активної учасниці до проєктного менеджера-початківця/менеджерки-початківки, і відродити активність Львівського обласного молодіжного центру на теренах Львова.

Наш найбільший успіх — усмішки та враження учасників/учасниць, їхні історії персональних досягнень. Невдачею була нестача колективного сприяння працівників/працівниць центру поширенню проєктної діяльності у місті, а також обмеженість руху в рамках проєкту (щотижневі події почали докучати, захотілось чогось масштабного).

Якщо ви, або ваша новоспечена команда молодих активістів/активісток, бажаєте втілювати щось круте для своєї громади, а також для себе, то не варто боятись труднощів, адже вони — ваш чудовий супутник. Майте вірних ваших ідей людей, давайте собі вдостат відпочинку і простору для натхнення. Робіть від душі, а не за гроші чи фінальний результат. Ваші маленькі зміни творять великі зміни у молодіжній політиці України.

Молодіжний центр
«Нові Орбіти»,
Ольга Болюх,
Валерія Петрощук,
м. Львів

«Небо можливостей» для організації простору та комунікації «Нових орбіт»

Завдяки втіленню навчальної програми «Небо можливостей» та співпраці з НУМО, команда МЦ підвищила менеджерські здібності та комунікативні навички. А молодіжний центр розширив коло вдячної аудиторії, яка хоче відвідувати події «Нових Орбіт», їде на Левандівку, як в осередок історичних досліджень, творчих зустрічей та культурно-мистецький центр, і не боїться пліток про криміналітет, та долучається як волонтери/волонтерки та спікери/спікерки.

На початку втілення навчальної програми «Небо можливостей», цілі молодіжного центру полягали у сприянні формуванню національно-патриотичного виховання свідомої молоді на прикладі музею, території першого європейського летовища та розвитку рекреаційної зони «Левандівський парк». Окрім цього, важливою складовою програми були стратегічні комунікації та спілкування з цільовою аудиторією, врахування їхніх потреб.

Під час втілення освітньої програми «Небо можливостей», команда молодіжного центру вдосконалювала важливі для себе навички, наприклад, такі як: планування, мотивація, організація, контроль, комунікація.

Планування. В наш час особливо складно планувати проєкт на довгий час. Це зумовлено факторами та ризиками сьогодення. З цим стикнулися і ми. На початку програми було нелегко передбачити найближчий рік, проте під час програми ми навчилися боротися зі страхами та ризиками, шляхом регулювання того чи іншого заходу.

Мотивація. В час пандемії та повномасштабного вторгнення наш молодіжний центр стикнувся зі зменшенням відвідувачів не лише через

зовнішні фактори, а й через психологічні. Ми провели опитування нашої молоді, і виявили, що більшість молодих людей має почуття апатії та відсутність бажання. Цією програмою ми хотіли повернути зацікавленість мешканців міста та повернути їх до звичного життя. Від початку програми «Небо можливостей», і до кінця 2023 року, кількість відвідувачів/відвідувачок значно виросла.

Організація. Контроль. Організовувати заходи та події стало значно легше та ефективніше завдяки контролю відгуків та фідбеків цільової аудиторії. Функція контролю дозволила покращувати та вдосконалювати збір інформації про навчальний процес відвідувачів/відвідувачок.

Комунікація. Це найважливіша навичка молодіжного центру, яку вдалося покращити завдяки втіленню навчальної програми. Без комунікації як з цільовою аудиторією, так і з колективом, не було б підвищення кваліфікації попередніх навичок.

Цільова аудиторія. Це, власне, чинник, який допоміг досягнути усіх важливих змін. Завдяки цільовій аудиторії відбувалося узгодження, регулювання та виправлення плану. Люди допомагали свіжим оком оцінити навантаженість та різноманітність заходів і подій. Мотивація цільової аудиторії стала поштовхом для креативності команди. Організація та контроль також змінювалися під впливом учасників та учасниць, саме вони своїми фідбеками та рефлексіями допомагали зрозуміти, в якому напрямку рухатися далі, де потрібно щось додати, змінити, а де залишити як є. І завдяки втіленню навчальної програми «НЕБО МОЖЛИВОСТЕЙ» у співпраці

з НУМО, ми досягли впевненої та стабільної комунікації з нашими відвідувачами/відвідувачками, завдяки комунікації ми розширили свою цільову аудиторію, є багато людей, які приїжджають з різних районів Львова або ж з інших міст. Причиною цього стало як поширення інформації у соцмережах, так і стала аудиторія, які діляться власним і нашим досвідом.

Віра, 20 років: «На мою думку, стало набагато краще в усьому. Стало більше заходів, доступніша інформація».

• *«Нові орбіти» — це чудове місце, де можна: розважитись, відпочити, добре провести час з друзями. А також тут доволі часто відбуваються дуже прикольні заходи на яких деколи і подумати треба, і посміятись можна. Словом, однозначно рекомендую, ставлю ♥️», — Олег, 14 років.*

Молодіжний центр «Нові Орбіти» початково було створено з метою облаштування простору неформального міжвікового спілкування місцевої молоді. Це місце, де кожен/кожна матиме можливість знайти свою роль у житті міста та мікрорайону, в культурному, мистецькому, освітньому, дозвілєвому, національно-патріотичному напрямку.

Перед початком планування та втілення навчальної програми, ми провели соціопитування серед молоді та мешканців/мешканок Левандівки. Так ми з'ясували, що мало хто знав про існування першого європейського летовища. Ба більше, те, що вони щодня проходили повз територію, де колись існував аеродром. Також у частини респондентів/респонденток рідний район асоціюється з криміналітетом та небезпечністю. Нашою ціллю було виправити ці уявлення мешканців/мешканок, бо все починається з думок та ідентичності.

Хоча за час втілення програми немає негативних змін, все ж є те, чого досягли не до кінця. Ми плануємо вдосконалювати свої недопрацювання. У майбутньому будемо здійснювати швидше планування, розширення команди, покращене реагування на відгуки, а також плануємо оновити підхід до збору відгуків. Надалі ми плануємо продовжувати паралельно з іншими проектами навчальну програму, та розширювати її на міський та регіональний рівень.

Побажання та рекомендації для втілення схожих проектів: у першу чергу успіх залежить від злагодження команди та комунікації між колегами, а також із цільовою аудиторією. Враховуйте проблеми та потреби цільової аудиторії.

Львівський обласний Пластовий центр, Роман Керелюс, м. Львів

Структуризація та масштабування роботи пластового центру

Львівський обласний пластовий центр (ЛОПЦ) був створений 2 роки тому. Зараз у нас відбувається перехідний етап від волонтерської адміністративної діяльності до стабільно оплачуваної, тому деякі процеси створюються та перезапускаються. За цей рік ЛОПЦ набагато якісніше почав формувати собі чіткі цілі. Створення довгострокової навчальної програми дало можливість задуматися щодо перспектив, та перейти від короточасного планування діяльності та короточасних цілей до більш довготермінових. Ми перейшли від тактичних кроків до більш стратегічних. Почали оптимізувати свої робочі процеси. Це сприяло тому, що цієї осені наша команда взяла участь у тренінгах, під час яких ми провели 2 стратегічні сесії, залучивши до цього зовнішніх спеціалістів/спеціалісток, працювали з психологом, який допоміг визначити та сформулювати цінності нашої команди, і провели низку зустрічей про розбудову кращої комунікації у команді. Під час цього ми розробили стратегію розвитку на 3 роки. Також ми звернули увагу на подібні проблеми та інші виклики адміністративних команд у наших осередках. Тому, в листопаді ми провели подібний тренінг вже для наших волонтерів/волонтерок з області.

Проект дав змогу залучити працівника, який долучився до проведення різноманітних заходів, тренінгів, навчань, презентацій для потенційних адміністраторів/адміністраторок, виховників/виховниць та волонтерів/волонтерок, популяризації «Пласту» на ширшу аудиторію в робочий час.

На мій погляд, якщо центр напрацьовує чітку структуру та довготермінове планування, він може легше реагувати на зростання, і розвиватися.

Це важливо, тому що керівникові легше розподіляти завдання та ресурси відповідно до потреб організації, що, своєю чергою, дозволяє досягти оптимальних результатів при мінімізації витрат.

«Пласт», у першу чергу, спрямований на розвиток та виховання молоді, спираючись на принципи патріотизму, виховання характеру та громадянської активності. Також наша цільова аудиторія це адміністратори/адміністраторки, волонтери/волонтерки 18+ у наших осередках. Отже, потреби можна об'єднати за цільовими аудиторіями:

- Діти та підлітки 6–18 років:
 - розвиток фізичних навичок та здоров'я;
 - здобуття навичок командної роботи та лідерства;
 - сприяння патріотичному вихованню та вивченню історії та культури;
 - створення умов для самовираження та розвитку творчих здібностей.
- Члени/членкині організації 18+ років:
 - розвиток лідерських навичок та управлінських компетенцій;

- можливість участі у соціальних та волонтерських проєктах;
- продовження патріотичної освіти та активна участь у громадських заходах;
- розвиток навичок міжособистісної комунікації та співпраці.
- Батьки дітей, які відвідують «Пласт»:
 - наявність безпечного середовища, яке ще й заохочує їхніх дітей до розвитку;
 - участь у заходах та програмах, спрямованих на сімейне виховання;
 - можливість брати участь у волонтерській діяльності разом із дітьми;
 - забезпечення доступу до інформації про діяльність «Пласту» та їхню участь у громадському житті.
- Місцева громада, де наявний пластовий центр або осередки «Пласту»:
 - взаємодія з громадськими та освітніми організаціями для створення та втілення спільних ініціатив;
 - розширення програм для всіх верств населення;
 - забезпечення інформаційної взаємодії та відкритості перед громадою.

Це потреби, зібрані в особистому спілкуванні з представниками/представницями ЦА, отримані за допомогою запитів на батьківських зборах, відгуків та запитів молоді на ті чи інші події.

Останнім часом додавались також такі актуальні питання як: потреба у відчутті безпеки у місті, безпековий фактор літнього таборування та мандрівництва; зросла потреба у вивченні першої домедичної допомоги, збільшилась роль волонтерства, допомоги армії та ВПО.

За цей рік ми провели 25 пластових таборів, 6 з яких організовувала або долучилася до організації команда проєкту (попереднього року проведено тільки 1 табір), 60 волонтерів/волонтерок долучилися до «Пласту». Пластовий центр провів 15 обласних заходів та 9 окружних вишколів (тренінгів), 16 презентацій та 67 виїздів в осередки, створив 3 нові осередки, залучив 2 приміщення для пластових занять, 603 дитини пройшли літні табори, з яких 85 — це діти ЗСУ та 33 — діти ВПО.

На наш погляд, ми менше вклалися в м'які навички, а саме: запланований вишкіл ораторського мистецтва та самопрезентації так і не відбувся, деякі заходи переносилися або скасовувались.

Цей проект абсолютно позитивно вплинув на Пластовий Центр, його розвиток, команду, а також на членів/членкинь організації. Він надав фінансовий ресурс, який був використаний для реалізації конкретної програми та різноманітних ініціатив. Ці кошти були скеровані на розвиток нових напрямків діяльності, на покращення наявних програм та часткове покриття операційних витрат. Тренінги від НУМО були корисні для обміну досвідом та покращення взаємодії між ГО та МЦ.

МНК,
Уляна Кирилів,
м. Львів

Формування активної спільноти, яка прагне разом поглиблювати свої знання в історії України та ділитися своїми знаннями з іншими

На початку проєкту в організації МНК-Львів було кілька людей, які не мали досвіду та глибоких знань з історії України. Проте завдяки системній роботі в цьому напрямку, учасники/учасниці отримали бажані знання та навички організації заходів, які поширюють важливість знання історії рідного краю. До кінця проєкту наша спільнота поповнилася новими людьми.

«Я ніколи не цікавилася історією України, але завдяки цій спільноті я почала розуміти, наскільки важливо знати своє минуле. Це допомогло мені краще зрозуміти сьогодення і те, куди ми прямуємо», — Анастасія Анісімова.

«Я щаслива, що стала частиною цієї спільноти. Це чудове місце, де можна дізнатися більше про історію України, познайомитися з новими людьми та знайти друзів. А ще ніколи не думала, що буду організовувати заходи, але завдяки цій МНК я отримала необхідні навички та впевненість у собі. Це був неоціненний досвід та можливість розкрити для себе тему глибше», — Андріана Рушак.

«МНК допомогла мені відчувати себе частиною чогось більшого, ніж я сам. Я відчуваю, що роблю свій внесок у збереження історії України. Рекомендую всім, хто цікавиться історією, брати участь у заходах МНК. Це чудове

місце, де можна дізнатися багато нового та познайомитися з цікавими людьми», — Кирило Івлєв.

Потреба у навчанні виникла через недостатнє розуміння української ідентичності та культури. Російська агресія проти України сприяла зростанню інтересу до історії України. Зараз існує багато дезінформації та міфів про історію України, які необхідно спростувати. Сучасні методи дають нові можливості для вивчення та популяризації правдивої історії України серед молоді. Також у нашої цільової аудиторії є потреба мати майданчик, де можна обговорити цікаві для неї теми без осуду, але з дискусією та цікавими думками, які наштовхують на цікаві ідеї. Цю потребу визначали особистими спостереженнями та розмовами. Вона не була очевидна для нас на початку навчальних програм, ми її виявили тоді, коли до нашої організації почали долучатися люди із заходів, і в особистих розмовах казати, що знайшли спільноту, яку шукали. Деякі з цих молодих людей вже цікавилися історією самостійно, і казали, що знайшли місце, де можна на ці теми поговорити, бо їхніх друзів не цікавить історія, і на додачу отримали можливість ділитися своїми знаннями, організовуючи інші заходи. Деякі раніше не цікавилися історією, але їм сподобалася спільнота, і після відвідування заходів вони зрозуміли важливість вивчення історії та почали активніше до нас долучатися.

Раніше молодь, яка цікавилася історією України, мала обмежені можливості її вивчати цікаво, виходячи за рамки обмеженої шкільної програми. Проблеми з вивченням історії та розумінням історичних процесів становлення української держави поглибилися під час пандемії за рахунок дистанційного навчання та загострилися під час повномасштабного вторгнення.

Важливим результатом було помітне зростання розуміння теми серед тих, хто брав участь у кількох заходах. Учасники/учасниці стали активніше взаємодіяти з лекторами, висловлювати свої думки та ставити запитання. Крім того, деякі учасники/учасниці почали самостійно організовувати заходи для молоді, і виявили ініціативу у плануванні та підготовці подій.

«Спільна робота та обговорення з іншими учасниками дозволили мені розширити свій погляд на історію. Тепер я вірю, що важливо не лише вивчати минуле, але й діяти у сучасному світі для зміни майбутнього», —Юлія Гапонюк.

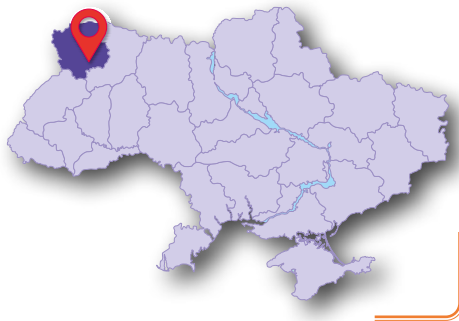

це цікаво. Є ймовірність, що в майбутньому ці заходи дадуть свої плоди, проте ми не зможемо прослідкувати.

Тому, ми плануємо в рамках подальшої діяльності організації повернутися до тієї самої групи молоді, з якою працювали під час реалізації програми, і провести більше часу та заходів на одній локації, спрямованих на розширення знань та навичок учасників/учасниць у різних тематичних напрямках. Тож, враховуючи кількість людей на заходах, і відгуки від учасників/учасниць, такий підхід має на меті ефективніше реагувати на освітні потреби молоді та створювати якісніше навчання.

За час реалізації програми, робота організації МНК-Львів налагодилася. Тепер програма організації заходів є більш структурованою та логічною. Я зрозуміла, що для того, щоб дати ґрунтовні знання з історії України з учасниками/учасницями треба працювати багато, системно, і дуже важливо з ними спілкуватися особисто. Бо лише так може бути точно зрозуміло, чи учасник/учасниця зрозуміли матеріал. Одного-двох заходів достатньо лише, щоб розкрити малу тему і дати поштовх для вивчення інших самотужки, або ж долучатися до інших заходів. Багато школярів/школярок мають дуже поверхневі знання не те що з історії 20-го століття, але і новітньої історії України, тож треба від самого початку визначити рівень і початкову точку. Матеріал найкраще запам'ятовувався тоді, коли учасники/учасниці намагалися пояснити його один одному, і коли вже організовували свої заходи.

НА,
Наталія Шум'янка,
м. Луцьк

Нові лідери для осередку Організації

Певно, найбільшим досягненням втілення цієї навчальної програми є те, що люди в команді вирости, і можуть бути тими, хто продовжуватиме вести локальний осередок та впроваджувати нові програми. Бо потенційно маємо одну-дві людини на посаду наступного/наступної голови осередку. Загалом у 2023-му році близько 200 нових унікальних людей відвідали наші заходи в Луцьку, 7 учасників/учасниць долучилися до нашої команди у Луцьку. Троє членів/членкинь команди осередку пройшли на вищий рівень, навчилися організовувати заходи різного рівня — як освітні семінари, так і мандрівні табори на кілька днів, а також почали більш відповідально ставитися до своїх обов'язків, та активніше залучатися в життя організації, та громадське життя міста загалом. Завдяки регулярності наших заходів, протягом цього року, про нашу організацію чуло все більше людей, наші соціальні мережі значно ожили, а молоді люди, які не є фізично присутніми в Луцьку, виявили бажання створити свій осередок у Києві, щоб мати змогу проводити цікаві заходи.

3 лютого 2022 року в нашій організації майже усі люди, які були на керівних посадах в осередках, та могли вести за собою і виховувати молодше покоління, пішли на війну. Вийшло так, що залишилися 15–16-річні юнаки, які готові щось робити, але не знають, що саме, і як взагалі щось реалізовувати. Тому потрібно було паралельно залучати якомога більше молоді, щоб приходила на наші заходи (реалізацію програми), і водночас прокачувати членів команди (реалізаторів/реалізаторок цієї ж програми).

Як зазначив один з наших членів команди, Максим, 15 років: *«Це важкувато, але водночас прикольно, що ми вчимося робити з нуля фактично всі заходи. Старших нема і вони не можуть з нами зараз двіжувати. Але ми робимо так, як самі можемо. І краще так, аніж не робити взагалі нічого. Ми ж з кожним разом все більше вчимося. Звісно десь є провали, не все одразу так, як хочеться, але потроху виходить».*

Проаналізувавши нашу цільову аудиторію, ми виявили велику потребу отримувати корисні знання у неформальній обстановці та з цікавими форматами, при цьому мати живе необтяжливе спілкування з однолітками. Щоб ці активності відбувалися, повинні бути люди, які можуть взяти на себе відповідальність, і реалізувати цей захід. Тому наша організація і намагається залучати та виховувати молодь, щоб вони не боялися бути активними, і брати на себе відповідальність. Тож усі програми, які ми реалізовуємо, сфокусовані на цьому.

Під час реалізації навчальних програм, ми намагалися максимально цікаво подавати навчальну (освітню) інформацію в неформальній обстановці. Ми не просто розповідали це за допомогою лекцій чи презентацій, а й організовували мандрівки визначними місцями, квести по історичних точках, ігри з історичною прив'язкою, екскурсії тощо. Тобто, робили заходи максимально цікавими для молоді, паралельно розвиваючи та вдосконалюючи власні навички у команді. А також завжди наголошували на загал про важливість бути активними, про можливість долучатися до нас або інших інституцій громадянського суспільства.

Паралельно з організацією заходів назовні, велика робота відбувалася всередині команди. Після кожного заходу ми оцінювали, що і як було, робили висновки, проговорювали, що наступного разу зробити краще. Відбувалися щотижневі збори команди, де окрім організаційних питань, ми разом розбирали якісь тематичні питання та обмінювались актуальною корисною інформацією. Кожного наступного заходу намагалися максимально залучати членів/членкинь нашої команди, щоб кожен та кожна мали свою ланку відповідальності, та контролювали її. Ми також намагалися змінювати ці види діяльності, щоб усі могли попрактикуватися в різних сферах.

Сформований довгостроковий план є перевагою. Та час показує, що трапляються виклики під які потрібно підлаштовуватися. Не завжди можна піти у мандрівку в ті дати, які ти планував три місяці до цього, а іноді потрібно поміняти місцями активності конкретного тижня. Глобально — поганого не сталося нічого. А регулярна програма навпаки стимулювала постійно бути в тонусі. Тож, і плани на майбутнє — не зупинятися та планувати тривалі програми, оскільки це стимулює бути завжди залученим.

Це був перший досвід нашої організації, коли ми працювали над реалізацією тривалих освітніх програм, при цьому маючи для цього ресурсну і фінансову підтримку від НУМО та донорів. Звісно, в такому випадку, трохи змінюються і внутрішні справи організації. Та можемо сказати, що ці освітні програми реалізовані досить успішно — нові люди прийшли до нас в ГО, люди у команді піднялись на вищий рівень та готові брати на себе відповідальність і організовувати заходи. І важлива зміна — тривалі програми стали стимулом постійної активності, що, своєю чергою, сприяє росту і розвитку членства. Спробуємо і надалі планувати довготривалі програми.

Створюйте навчальні програми на теми, які вам, як реалізатору/реалізаторці, цікаві. Звісно, це мають бути теми відповідно до запитів вашої цільової аудиторії. Та вам має це теж подобатися. Тому що, коли ти сам/сама зацікавлений/зацікавлена в розвитку цієї тематики, то легше придумувати формати та заняття так, щоб зацікавлювати аудиторію. А ще побажання вірити у себе, у свою справу, та у те, що все вийде, і заряджати цією вірою всю команду — це важливо.

СЛУШНИЙ ЧЕКЛІСТ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ НАВЧАЛЬНИХ ПРОГРАМ

Перевір **таймінг** для обраних інструментів. Згадай кількість учасників/учасниць, уяви скільки хвилин потрібно, щоб кожний та кожна могли висловитися. Пам'ятай: ймовірно, не усі говоритимуть

Перевір **узгодженість** обраних інструментів та тем

Перевір **відповідність** назви заходу та навчальних завдань обраним інструментам/активностям

Перевір **реалістичність** навчальних завдань відведеному часу на навчання

Пам'ятай про **різноманіття** інструментів, але не перетворюй свою навчальну програму на калейдоскоп

Перевір **інтенсивність і насиченість** програми. Більше — не значить краще

Якщо використовуєш енерджизери, переконайся, що вони підходять для програми та часу. **Не використовуй** в якості енерджизерів вправи, які потребують дебрифінгу

Не хехтай **дебрифінгами** та **підсумками** (не шкодуй часу на них), особливо після симуляційних ігор. Це важливий елемент навчання

Готуй питання для дебрифінгу заздалегідь (пам'ятаючи про мету)

Пам'ятай про мету навчальної програми. Моніторинг руху в бік її досягнення під час навчання допоможе не забути/досягати/триматися напрямку

«Кради як митець» ©.

Пам'ятай, що знайомство, командотворення та інтеграція групи — це різні речі

Згадай, скільки часу у тебе є на навчальну програму, і **подумай**, скільки часу ти можеш виділити на вступ

Пам'ятай, що твою програму читатиме замовник і тобі треба вміти усе пояснити